

บทที่ 6

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

หัวเรื่อง

1. นโยบายต่างประเทศ
2. การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
3. ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ
  - 3.1 ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา
  - 3.2 ความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต
  - 3.3 ความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน
  - 3.4 ความสัมพันธ์กับอังกฤษ
  - 3.5 ความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น
  - 3.6 ความสัมพันธ์กับปากีสถาน
  - 3.7 ความสัมพันธ์กับบังคลาเทศ
  - 3.8 ความสัมพันธ์กับศรีลังกา
  - 3.9 ความสัมพันธ์กับเนปาล
  - 3.10 ความสัมพันธ์กับไทย

สาระสำคัญ

1. นโยบายต่างประเทศของอินเดีย
2. ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบเรื่องต่อไปนี้

1. การดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
2. ความสัมพันธ์กับมหาอำนาจต่าง ๆ รวมทั้งประเทศใกล้เคียง
3. ความร่วมมือของประเทศในอนุทวีปอินเดีย

นโยบายต่างประเทศ

ผู้นำของอินเดียต่างก็ได้ตระหนักว่า สถาบันต่าง ๆ ของประเทศจะมั่นคงยิ่งขึ้นได้ และจะถนอมรักษาสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนเอาไว้ได้ก็เฉพาะในสภาพแวดล้อมที่มีสันติภาพเท่านั้น สำหรับอินเดียสันติภาพไม่ได้หมายถึง เพียงแต่การไม่มีสงครามเท่านั้น แต่หมายถึงการร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างชาติต่าง ๆ ผู้นำของอินเดียเชื่อว่าประเทศอินเดียจะสามารถดำเนินบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีสันติภาพ และมีความร่วมมือได้ก็โดยการปฏิเสธไม่ยอมฝักใฝ่ร่วมแนวกับกลุ่มอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น

เกียรติภูมิของชาติ และผลประโยชน์ของชาติไม่ยอมให้อินเดียนำเอาการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการภายในประเทศ และกิจการต่างประเทศของอินเดียไปผูกพันไว้กับคำบัญชาของต่างชาติ ดังที่ ยาวห์ลาล เนห์รู ได้ประกาศไว้ว่า **"เราไม่อยู่ในค่ายใด และไม่มีพันธะทางการทหารใด ๆ ค่ายเดียวที่เราปรารถนาจะอยู่คือค่ายสันติภาพ ซึ่งควรจะรวมเอาประเทศต่าง ๆ เข้ามาไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้"**

การไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ผู้วางนโยบายต่างประเทศของอินเดียหลังจากได้รับเอกราชคือ ยาวห์ลาล เนห์รู ประกาศว่า **"ทั้ง ๆ ที่ในโลกมีศัตรูคู่แข่ง มีความเกลียดชัง และมีข้อขัดแย้งภายในนานาประเทศก็ตาม แต่อย่างไม่มีทางเลี้ยว โลกก็กำลังมุ่งไปสู่ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น และมุ่งไปสู่การสร้างจักรภาพของประชากรทั้งโลก เพื่อโลกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้แหละที่ประเทศอินเดียเสรีจะทำงาน โลกซึ่งมีความร่วมมืออย่างอิสระของประชาชาติอิสระ และไม่มีชั้นวรรณะหรือลัทธิที่จะสูบล้อคบเหน็บเอาเปรียบกัน"** บทบาทที่เนห์รูนี้เห็นว่าอินเดียจะแสดงในโลกนี้ได้วาดขึ้นจากประสบการณ์ไม่มีใดเหมือนของอินเดีย ในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพซึ่งมีมหาตมะ คานธี เป็นผู้นำ เมื่อประเทศอินเดียได้รับอิสรภาพพ้นจากการปกครองของต่างชาติ หลังจากการต่อสู้อันยืดเยื้อ ซึ่งยึดหลักอุดมคติเรื่องสังขะและอหิงสาของมหาตมะ คานธี

วิถีทางของการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งอินเดียได้เลือกแล้วนั้น ได้มีนัยแฝงถึงความเป็นกลาง โดยเนื้อแท้แล้วหมายถึงว่าอินเดียจะไม่เข้าไปฝักใฝ่ร่วมแนวกับกลุ่มอำนาจทางทหารกลุ่ม

ใด แต่จะหาทางปลดชนวนความตึงเครียดระหว่างชาติโดยมีอิสระในการพิจารณาลงความเห็น
ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดซึ่งได้เริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 1961 โดยมีผู้นำซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ ๆ
ของโลก เช่น ประธานาธิบดีคัสโต้ ประธานาธิบดีนัสเซอร์ ประธานาธิบดีชูการ์โน และนายกรัฐมนตรี
มนตรีเนห์รูเป็นอาทิ ได้เป็นที่สนใจของประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่ ๆ หลายประเทศจำนวน
สมาชิกได้เพิ่มขึ้นจาก 26 ประเทศในที่ประชุมเบลเกรดในปี ค.ศ. 1961 เป็น 101 ประเทศ
ในการประชุมขั้นสุดท้ายของประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในฮาวาเร ใน ค.ศ. 1986

เนื่องจากได้เป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งรายหนึ่งของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด อินเดียจึง
ยินดีรับเป็นเจ้าของภาพในการประชุมขั้นสุดท้ายครั้งที่ 7 ของขบวนการนี้เมื่อเดือน มีนาคม ค.ศ.
1983 ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งประธานของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด อินเดียได้ปฏิบัติการด้วย
ความมุ่งมั่นและอย่างทุ่มเทเพื่อเพิ่มพลังผลักดันแก่ขบวนการนี้ และเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ทั้งปวง
ของขบวนการ

ความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ¹

ภายหลังจากได้รับเอกราชของอินเดีย แม้จะมีภัยอันตรายจากสงครามเย็น การ
สร้างพันธมิตรทางด้านทหาร การช่วยเหลือทางทหาร และการสร้างความขัดแย้งลับสันอันร้าย
แรงในด้านการเมืองระหว่างประเทศ แต่อินเดียก็ยังยึดมั่นต่อนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเสมอต้น
เสมอปลาย อย่างไรก็ตาม อินเดียเป็นประเทศใหญ่ที่มีประชากรมาก แต่อ่อนแอจึงเป็นประเทศที่
อยู่ในข่ายที่ได้รับความสนใจจากประเทศผู้นำของทั้ง 2 ฝ่ายอย่างมาก ซึ่งต่างก็อยากให้อินเดีย
เป็นพวก อดีตนายกรัฐมนตรีอินเดีย ศรี ยาวทร์ลาล เนห์รู ได้ตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดี
ท่านเคยประกาศไว้ตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี 1946 ก่อนที่อินเดียจะเป็นเอกราชเสียอีกว่า **"อิน
เดียคัดค้านการรวมกลุ่มทหารกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้นำประเทศไปสู่สงครามมาแล้วหลายครั้ง"**
หลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชแล้ว ท่านก็ได้ประกาศยืนยันซ้ำอีกว่า **"อินเดียคัดค้านการรวม
กลุ่มทหาร เพราะจะทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างประเทศมากขึ้น และก่อให้เกิดสงคราม"**

---

¹R.C.Majumdar, *An Advanced History of India*, pp.1023-1029

ไว้ในที่สุด นอกจากนั้นผู้นำของอินเดียยังได้แสดงทัศนะว่า การเข้าร่วมกลุ่มกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำให้ประเทศนั้นขาดอิสรภาพที่จะดำเนินนโยบายตามที่ตนปรารถนาได้ รวมทั้งจะทำให้ประเทศนั้นไม่สามารถพิจารณาตัดสินปัญหาของโลกที่เกิดขึ้นได้ เพราะจะต้องคอยออกความเห็นตามกลุ่มที่ตนสังกัด ทัศนะของผู้นำอินเดียได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากบรรดาผู้นำประเทศที่พึ่งได้เอกราช อันมีอินโดนีเซีย ศรีลังกา พม่า ลาว เขมร บรรดาประเทศเหล่านี้ต่างยอมรับหลักปรัชญาซึ่ง เนห์รูคิดขึ้นสำหรับใช้เป็นหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลักดังกล่าวนี้มีอยู่ 5 ประการ คือ

- 1) เคารพในบูรณาภาพทางดินแดนและอธิปไตยของกันและกัน
- 2) ไม่รุกรานกัน
- 3) ไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน
- 4) ยอมรับในความเท่าเทียมและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน
- 5) อยู่ร่วมกันโดยสันติ

ในสมัยที่ศรี ลาล พาทาทุร์ ศาสตรี เป็นนายกรัฐมนตรี นโยบายของอินเดียนั้นในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ก็ได้ดำเนินตามแบบของเนห์รู กล่าวคือ ยึดหลักปรัชญาซึ่งเห็นได้จากการลงนามกันระหว่างอินเดียนับปากีสถาน ณ เมืองทาชเคนต์ในสหภาพโซเวียต เมื่อวันที่ 10 มกราคม 1966 ซึ่งแสดงให้เห็นความพยายามอย่างสูงสุดในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างอินเดียนับปากีสถาน

ในการประชุมสมัชชาสามัญแห่งสหประชาชาติที่มีขึ้นเมื่อวันที่ 14-24 ตุลาคม ค.ศ. 1970 นายกรัฐมนตรีศรีมาตี อินทิรา คานธี ได้เรียกร้องต่อองค์การสหประชาชาติ ในอันที่จะพยายามแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างประเทศด้วยการเจรจาและตกลงกันด้วยเหตุผล ความยุติธรรมและสันติ ในบางช่วงนโยบายความไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดของอินเดียนั้นอินทิรา คานธี ถูกกล่าวหาว่า **"นำเอาอินเดียนำเข้าไปเป็นบริวารสหภาพโซเวียต"** ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นดังคำกล่าวหา

ในสมัยนายโฆราจี เคซาย เป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงปี 1977-79 อินเดียยังคงดำเนินนโยบายสายกลางแบบเอียงเข้าหาสหรัฐอเมริกา เห็นได้จากนายเคซาย ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาหลังจากโค่นอินทรา คานธี ไม่นานนัก และเมื่ออินทรา คานธี กลับมามีอำนาจอีก ก็กลับสร้างสัมพันธไมตรีกับสหภาพโซเวียตให้แน่นแฟ้นเหมือนเดิม

ความเป็นกลางของอินเดียมักจะเกิดขึ้นจริง ๆ ในสมัยเนห์รู เป็นนายกรัฐมนตรีและหลานชายชื่อราจีฟ คานธี เป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้น

ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา

ในฐานะที่เป็นประเทศมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก สหรัฐอเมริกาได้มีบทบาทมากในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ สหรัฐมีความเห็นใจอินเดียในการต่อสู้เพื่อเอกราชและอิสรภาพเป็นอย่างมาก ในระหว่างเยือนสหรัฐอเมริกาครั้งหนึ่งในตอนแรก ๆ ของเนห์รู ท่านได้กล่าวว่า "ถึงแม้ว่าอเมริกากับอินเดียจะอยู่ห่างกัน แต่ประชาชนชาวอินเดียส่วนมากรู้และเข้าใจประเทศนี้ดี พวกเขาเป็นเจ้าของซอซ่มเซยลุมการณและจุมงหมายต่าง ๆ ที่ทำให้ประเทศนี้กลายเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ .....แม้ว่าพวกเราจะมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างกันไปบ้างก็ตาม แต่สิ่งที่เราจะต้องมีกันคือ ความเข้าใจอันแท้จริง และความรู้นี้ก็ต่อกันด้วยมิตรภาพ จากความเข้าใจอันแท้จริงนี้แหละ จะก่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างได้ผล ในการแสวงหามิตรภาพ ภราดรภาพ สันติภาพ และเจตนาที่จะอยู่ร่วมกัน"

แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สิ่งดังกล่าวมานั้นไม่อาจเป็นไปได้ เพราะความสับสนในทางการเมืองของโลก และความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอินเดียเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ คอน ๆ สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนอินเดียในกรณีพิพาทระหว่างจีน - อินเดีย แต่ความไม่เข้าใจของทั้ง 2 ประเทศยังคงดำเนินต่อมา อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งหนึ่งในสาเหตุนั้นได้แก่ การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ปากีสถาน อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการรื้อฟื้นความเข้าใจระหว่างกันขึ้นมาใหม่ เมื่อนายกรัฐมนตรีอินทรา คานธี ได้เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกา ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1966

สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่อินเดีย จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1972 อินเดียได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเป็นมูลค่าทั้งหมด 3,500 ล้านดอลลาร์ปี แต่การนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความปรารถนาดี และเข้าใจกันโดยสมบูรณ์ ประธานาธิบดีนิกสัน ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ปากีสถานในขณะที่ยาห์ยา ข่าน ได้สร้างปากีสถานตะวันออกให้เป็นอาณาจักรแห่งความกลัวโดยมีการปล้นสดมภ์ ฆูคร่าอนาจาร เผาบ้านเรือนราษฎรเป็นจำนวนมาก และได้ขนานนามผู้ลุกขึ้นต่อสู้ขัดขวางว่าเป็นกบฏ อินเดียก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก้าวร้าวกว่าเหตุ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอินเดียตึงเครียด อินทรา คานธี ได้เนิ่นถึงทัศนคติของอินเดียที่มีต่อสหรัฐอเมริกาโดยส่งไปถึงนิกสัน เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 1971 แต่ถึงกระนั้นก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในนโยบายของนิกสัน ยังผลให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศเย็นชาลงไปอีก ยิ่งไปกว่านั้นอินทรา คานธี ยังได้ประกาศขับนักการทูตสหรัฐจำนวนพัน ๆ คน ออกจากอินเดียในข้อหาเป็น **จารชน**

จากการให้สัมภาษณ์ของ เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำอินเดีย เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 1974 ใจความว่า **"ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา - อินเดีย เลวลง และนับว่าเลวลงเรื่อย ๆ . . . พวกเราชอบพอกันแต่เราไม่มีอะไรที่เห็นว่าเราชอบกันเลย พวกเราได้ละเลยข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เราเคยมีต่ออินเดีย และบัดนี้พวกเราก็ได้เดินไปสู่จุดที่ . . . ไม่มีอีกแล้วในปัจจุบัน ในอดีตความสัมพันธ์ของพวกเราเป็นเพียงโอรหะเหย ไม่แน่นอนมั่นคงสูง ลง ๆ มาบัดนี้พวกเราได้มาถึงจุดอันเป็นที่ราบสูง พวกเราได้ถอยหลังไปหาจุดที่ไม่เป็นการยอมรับกันโดยความมั่นคง และแน่นอนแก่กันและกัน"**

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องการความจริงและความเข้าใจอันแท้จริงระหว่างประเทศทั้ง 2 ก็ได้ก้าวหน้าและดำเนินไปด้วยดี เห็นได้จากการมาเยือนอินเดียเป็นเวลา 3 วัน ของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศสหรัฐ ที่อกเตอร์เซนรี คิสซิงเจอร์ ภายหลังการปรึกษาหารือกันที่อินเดีย การแถลงการณ์ร่วมระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาก็ออกประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 1974 การเยือนอินเดียของคิสซิงเจอร์ ในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาดีและความสนใจของทั้ง 2 ประเทศ เพื่อขยายความ

สัมพันธ์ขั้นพื้นฐานออกไป และเพื่อกระชับความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานออกไป และเพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนอินเดียกับประชาชนสหรัฐให้มั่นคงยิ่งขึ้น หนึ่ง ในการสนทนากันบางตอน ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหลายเรื่อง เช่น การร่วมมือกัน สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศเพื่อนบ้าน และทบทวนถึงสถานการณ์ของโลก รวมถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของโลกด้วย

เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะตั้งคณะกรรมการร่วมกัน (Joint Commission) ซึ่งได้ทบทวนความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความร่วมมือทางการศึกษาและวัฒนธรรม

ต่อมาประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ก็ได้เดินทางมาเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 3 มกราคม 1978 ในสมัยที่นายโมรารจี เดซาเย เป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากจะตกลงกันในการกำจัดอาวุธนิวเคลียร์ และห้ามเผยแพร่อาวุธเหล่านี้แล้ว ยังได้ตกลงกันเพื่อความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจอีกด้วย หนึ่ง ประธานาธิบดีคาร์เตอร์ ได้ปราศรัยต่อรัฐสภาอินเดีย (บางตอน) ดังนี้²

"ข้าพเจ้าได้ยืนอยู่ตรงหน้าพวกท่านในรัฐสภาอันทรงเกียรติที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งในโลก มีความรู้สึกเต็มไปด้วยความเคารพและซาบซึ้งในมิตรภาพระหว่างอินเดีย - สหรัฐ อินเดีย ได้ตอบรับอย่างหนักแน่นเหมือนเสียงฟ้าร้อง.... เป็นเสียงที่ดังก้องซึ่งได้ยินไปทั่วโลก...ถึงแม้ว่าให้เกิดอะไรบางอย่างขึ้นในที่นี้เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ใช่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะหรือแพ้ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะเป็นเพราะราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุดในโลกนี้ ได้เลือกเอาผู้นำของเขาด้วยความฉลาดและเสรี เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้รับชัยชนะในที่นี้คือประชาธิปไตย

---

² ก่อนที่ประธานาธิบดีคาร์เตอร์จะเดินทางมาเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการ ได้ส่งมาร์ดา ซึ่งเคยเป็นพยาบาลอาสาสมัครอยู่ในอินเดียมาก่อนเมื่อ 40 ปีที่แล้ว เดินทางมาเพื่อร่วมพิธีฝังศพอดีตประธานาธิบดีพัคซุคิน อาลี อาเหมด ซึ่งก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศมีความหมายยิ่งขึ้น

นั้นเอง"³

นอกจากนี้แล้ว ประธานาธิบดีคาร์เตอร์ ยังได้กล่าวถึงความก้าวหน้าของอินเดีย ตั้งแต่ได้รับเอกราชมา และได้กล่าวถึงปัญหาต่างๆ ที่อินเดียได้เผชิญมาตลอด ในตอนท้าย คาร์เตอร์ได้ขอให้อินเดียร่วมมือกับสหรัฐฯ ในอันที่จะก่อให้เกิดมนุษยธรรมและความเข้าใจกันระหว่างประเทศในส่วนต่าง ๆ ของโลก

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาดำเนินไปด้วยดี ด้วยระยะเวลาอันสั้นเพียง 2 ปีครึ่ง สมัยที่นายโมรารจี เดซาเย เป็นนายกรัฐมนตรี แต่พออินทรา คานธี กลับมาใช้อำนาจอีกครั้งในปี 1980 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองเริ่มเลวลงอีก โดยอินทรา คานธี กล่าวหาว่านักการทูตสหรัฐฯ เป็นจารชน เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1974 ทำให้สหรัฐฯ ไม่พอใจอินเดียเป็นอย่างมาก หนังสือพิมพ์ไทม์ลงข่าวเมื่อวันที่ 5 กันยายน 1981 ดังนี้

กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ อเมริกา กล่าวว่าอินเดียไม่ยอมรับนักการทูตอาวุโสอเมริกัน อ้างเป็นจารชนนั้น เพราะหลงเชื่อการโฆษณาชวนเชื่อของสหภาพโซเวียต

กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ อเมริกาแถลงว่า เรื่องนี้น่าเสียใจมากและสหรัฐฯ อเมริกาจะไม่ยอมรับนักการทูตอินเดียในระดับเดียวกันเป็นการตอบโต้ **กรณีดังกล่าวก่อให้เกิดบรรยากาศตึงเครียดในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับสหรัฐฯ อเมริกา**

รัฐบาลอเมริกันแต่งตั้งนายยอร์จ กริฟฟิน เป็นที่ปรึกษาทางการเมืองประจำสถานทูตอเมริกัน ในกรุงนิวเดลี นครหลวงของอินเดียก่อนหน้านี้ นายยอร์จ กริฟฟิน เป็นเจ้าหน้าที่ทางการเมืองประจำสถานทูตอเมริกันในกรุงกาบูล นครหลวงของอัฟกานิสถาน

กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐฯ อเมริกายืนยันว่านายกริฟฟิน เป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ ไม่ใช่จารชนและว่าการกล่าวหาเขาทั้งหมดไม่เป็นความจริง กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ขอให้อินเดียพิจารณาเรื่องนี้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่อินเดียไม่เปลี่ยนแปลงท่าทีและไม่ได้อธิบายเหตุผล

---

³ Indian Express, January 4, 1970

ความขัดแย้งระหว่างอินเดียนกับสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในระยะเดียวกับที่อินเดียนประ
ท้วงรัฐบาลประธานาธิบดีเรแกน แห่งสหรัฐอเมริกากรณีตกลงใจส่ง เครื่องบินขับไล่-ทิ้งระเบิด
แบบเอฟ.-16 และอาวุธอื่น ๆ ให้กับปากีสถาน ขณะเดียวกันรัฐบาลอเมริกันก็วิตกกังวลต่อกรณี
นางอินทรีร่า คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียนมีความผูกพันใกล้ชิดกับสหภาพโซเวียต และกรณีอินเดียน
รับรองทางการทูตต่อรัฐบาลเฮง ลัมริน แห่งกัมพูชา ซึ่งเวียตนามหนุนหลังอยู่

ในตอนท้ายการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์หลายฉบับ ในช่วงเวลาเดียวกันนางอินทรีร่า
คานธี กล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่ยากอกภูมิใจที่คำต่อต้านอเมริกัน เพราะว่ามันไม่ใช่ ข้าพเจ้าชื่น
ชมความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากมายในสหรัฐ และข้าพเจ้ามีเพื่อนในอเมริกันมากมาย แต่คุณเห็น
ไหมแล้วว่า รัฐบาลอเมริกันพูดถึงประชาธิปไตย แต่จริง ๆ แล้วเขาช่วยใคร...ส่วนใหญ่ไม่
ให้เป็นประชาธิปไตยเลย เขาช่วยพวกเผด็จการ"⁴

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนกับสหรัฐอเมริกาคือเป็นไปแบบลุ่ม ๆ คอน ๆ
ซึ่งมีปัจจัยหลักคือ

1. สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือปากีสถานทางด้านอาวุธ และด้านเศรษฐกิจซึ่ง
อินเดียนมองว่าปากีสถานเป็นศัตรูของอินเดียน
2. สงครามแคชเมียร์ทั้ง 2 ครั้ง ระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน และสงครามปลด
ปล่อยปากีสถานตะวันออกเป็น "บังคลาเทศ" อินเดียนมองว่าสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือ
ทางทหาร และทางการ เมืองแก่ปากีสถาน
3. สหรัฐอเมริกาเป็นพันธมิตรกับจีน ซึ่งไม่ชอบพอกับอินเดียนมาเป็นเวลามากกว่า
30 ปี (สมัยเนห์รู อินเดียนเป็นพันธมิตรที่ดีกับจีน)
4. กรณีอินเดียนกล่าวหาว่านักการทูตสหรัฐอเมริกาเป็นจารชนทั้ง 2 ครั้ง 2 คราว
คือในปี 1974 และ 1981 ครั้งแรกถึงกับขับนักการทูตออกจากประเทศอินเดียนจำนวนพันคน

---

⁴Time; September 5; 1981

5. สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือแก่อินเดียหลายครั้ง และเป็นจำนวนเงินที่ละมาก ๆ ด้วย อินเดียมองว่าสหรัฐให้ความช่วยเหลือเพื่อหวังผลอย่างไรอย่างหนึ่ง และไม่จริงใจต่อกัน ถึงกับไม่อยากรับความช่วยเหลือใด ๆ จากสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา มีนักหนังสือพิมพ์บางคนถึงกับเขียนว่า "Any Dollar, But Americans" ซึ่งหมายความว่าชาวอินเดียต้องการดอลลาร์มาก ๆ แต่ไม่ต้องการการจารชนอเมริกันเหมือน 2 ครั้งที่ผ่านมา

6. กรณีรัฐบัญญัติขอกบครองตนเองในนาม "กาลีสถาน" อินเดียมองว่ามีมหาอำนาจนอกประเทศให้ความช่วยเหลือผ่านประเทศที่สาม ซึ่งก็หมายถึงสหรัฐอเมริกากับปากีสถานนั่นเอง จากปัจจัยสำคัญ ๆ ดังกล่าว จึงทำให้สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาคือเป็นไปไม่ราบเรียบ และไม่เสมอต้นเสมอปลาย

ความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต⁵

มิตรภาพระหว่างอินเดียกับสหภาพโซเวียตได้มีมาอย่างมั่นคง เนห์รู ได้คัดเลือกบุคคลชั้นดีไปดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตอินเดียประจำสหภาพโซเวียต เพื่อวางพื้นฐานความสัมพันธ์อันมิตรระหว่าง 2 ประเทศให้แน่นแฟ้นมั่นคง อันมีนาง วิชัยลักษมี บัณฑิต (ภรรยาของเนห์รู) ดร. สาร-เวปัลลี ราชะกฤษณะ อธิบดีประธาธิบดีอินเดีย และนาย เค.พี. เอส. เมนอน อธิบดีประธาธิบดีผู้แทนราษฎร ตามลำดับ

สหภาพโซเวียตกับอินเดียได้ร่วมมือกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะเรื่องระหว่างประเทศ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอินเดีย สหภาพโซเวียตก็ได้ให้ความช่วยเหลือเสมอมา เห็นได้จากปัญหาแคชเมียร์ สหภาพโซเวียตได้แสดงท่าทีอันหนักแน่นและมั่นคงว่าสนับสนุนฝ่ายอินเดีย ในเรื่องการค้าประเทศทั้ง 2 ได้มีการตกลงเรื่องการค้ากันในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1953 โดยสหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายให้อินเดียมากกว่า และให้ในลักษณะให้เปล่า

วันที่ 23 มิถุนายน 1955 นายกรัฐมนตรีอินเดีย ศรีเยาหร์ลาล เนห์รู ได้เดินทางไปเยือนสหภาพโซเวียตอย่างเป็นทางการ และได้ปรึกษารื้อกับนายกรัฐมนตรีสหภาพโซเวียต นายบูลกานิน (Bulganin) รวมทั้งคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลหลายท่านเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย

⁵ R.C.Majumdar, *Opcit.* pp.1030-1035

และปัญหาสำคัญ ๆ ระหว่างประเทศหลายเรื่องด้วยกัน นายกรัฐมนตรีทั้ง 2 ประเทศได้ออกแถลงการณ่วมกันโดยย้าถึงศรัทธาอันแรงกล้าในหลักปัจเจกเสรีล ปรรณทที่ไม่ให้มีการใช้กำลังทหารและการอยู่ร่วมกันด้วยความจริงใจ ทั้งสองฝ่ายได้กล่าวว่ "ถึงแม้ว่ารัฐหรือประเทศจะมีโครงสร้างทางสังคมแตกต่างกัน ก็สามารถอยู่เคียง ไหล่กันได้อย่างสันติอันจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองร่วมกัน"

เพื่อเป็นการสนองตอบคำเชิญของรัฐบาลอินเดียนายบุลกานิน และนายนิคิตา ครุชชอฟ สมาชิกสภาบริหารสูงสุดแห่งสหภาพโซเวียตได้เดินทางมาเยือนประเทศอินเดียนระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 1955 ได้มีการแถลงการณ่วมกันเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 1955 ซึ่งก็ได้ย้าถึงหลักปัจเจกเสรีลอีกครั้งหนึ่งอันมีสาระสำคัญดังนี้ "ทั้งสองประเทศมีศรัทธาและมุ่งมั่งอย่างแรงกล้าในอันที่จะร่วมกันอุทิศ เสียสละทุกส่วนกำลังเพื่อให้เกิดสันติภาพ ไม่เพียงแต่เฉพาะเพื่ออินเดียนกับสหภาพโซเวียตเท่านั้น แต่เพื่อประโยชน์สุขแก่มวลชนทั่วโลก"

ในวันเดียวกันนั้นเองทั้ง 2 ประเทศก็ย้าได้ออกแถลงการณ่วมว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้เห็นความปรารถนาของทั้ง 2 ประเทศในอันที่จะพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน และขยายขอบเขตการค้าให้กว้างยิ่งขึ้น ในวันที่ 23 ธันวาคม 1955 ขณะทีนายบุลกานิน และนายครุชชอฟ เยี่ยมเยือนอินเดียน พม่า และอัฟกานิสถาน สภาบริหารสูงสุดแห่งสหภาพโซเวียตก็ได้แถลงว่ "สหภาพโซเวียตมีความเต็มใจกับนโยบายต่างประเทศของประเทศทั้ง 3 ทีปรารถนาอยู่ร่วมกันด้วยความรักและสันติ และนั่นคือการกระจายสันติภาพ มิตรภาพ และการร่วมมือกันไปทั่วโลก"

มิตรภาพระหว่างสหภาพโซเวียต-อินเดียน ได้ดำเนินมาด้วยดีตลอดและมีความมั่นคงแน่นอนเพิ่มขึ้นโดยลำดับ เห็นได้จากได้มีการลงนามในข้อตกลงว่าด้วยการค้าครั้งแล้วครั้งเล่า ยังผลให้อินเดียนเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

แถลงการณ่วมระหว่างอินเดียน-สหภาพโซเวียต เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 1960 ทั้ง 2 ฝ่ายได้แสดงความชื่นชมยินดีซึ่งความก้าวหน้าในความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนกับสหภาพโซเวียตด้วยน้ำใสใจจริง โดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติและใฝ่แสวงหาสันติภาพ นอกจากนั้นทั้ง 2 ยังได้เน้นถึงความสำคัญของการปลอดทหารว่เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อธำรงรักษาสันติภาพให้อยู่คงทนและยืนนาน และเพื่อขจัดความกลัวสงคราม ทั้ง 2 ประเทศได้มีความพอใจเป็นอย่างมากในการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา และในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 1960 ก็ได้มีแถลงการณ่วมว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมระหว่าง 2 ประเทศอีกครั้ง

ระหว่างปี 1962-1966 ทั้งสองประเทศก็ได้ออกแถลงการณ์ร่วมทาสเคนต์ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ "แถลงการณ์ทาสเคนต์เป็นการแสดงออกให้ปรากฏถึงความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนี - สหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นมิตรภาพที่ไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อข่มขู่ หรือจำกัดขอบเขตของชาติใดชาติหนึ่ง แต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดสันติภาพขึ้นในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เกิดสันติภาพในดินแดนเอเชียใต้" หลังจากแถลงการณ์ร่วมทาสเคนต์ (1966-1970) ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศนี้ได้มีความหมายและแน่นแฟ้นมากที่สุด

สัมพันธภาพระหว่างอินเดียนีกับสหภาพโซเวียตสมัยนางอินทिरา คานธี เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินไปอย่างแน่นแฟ้น สหภาพโซเวียตประกาศสนับสนุนอินเดียนีในทุกกรณีไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นภายในประเทศหรือต่างประเทศ อาทิเช่น สหภาพโซเวียตได้ประกาศสนับสนุนการประกาศภาวะฉุกเฉินของนางอินทिरา คานธี ว่า "เป็นมาตรการที่ถูกต้องสมเหตุผลและจำเป็นมาก สำหรับการปราบปรามพวกปฏิวัติที่ก่อกวนที่ลึง เครียมการยี่คอานาจ"

สหภาพโซเวียตได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นมิตรแท้ในการพัฒนาประเทศปากีสถาน ตะวันออก ในวันที่ 2 เมษายน 1971 ประธานาธิบดีปอดกอร์นีย์ (Podgorny) ได้ส่งสารถึงประธานาธิบดียาร์ยา ชาน แห่งปากีสถานให้ระงับการปราบปรามประชาชนในปากีสถานตะวันออก แต่ปากีสถานไม่สนใจต่อคำขอร้องนั้นเลย ในระยะเดียวกันนั้นเองอินเดียนีและสหภาพโซเวียตได้ร่วมมือกันทำสัญญาสันติภาพ - มิตรภาพขึ้นที่นิวเคลลี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 1971 ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศโซเวียต อันเดร โกรมีโก (Andre Gromyko) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินเดียนี สวาราน ซิงห์ (Swaran Singh) สารสำคัญในสัญญาฉบับนี้มีดังนี้

"ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกโจมตีด้วยกำลังทหารหรือถูกข่มขู่ สัญญาฉบับนี้มีผลให้ทั้งสองฝ่ายต้องปรึกษาหารือกันเพื่อขจัดความข่มขู่ขึ้นด้วยการใช้มาตรการที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประกันสันติภาพและเสถียรภาพของประเทศทั้งสอง"

การทำสัญญาสันติภาพ - มิตรภาพร่วมกันในครั้งนี้มีผลเท่ากับเป็นการทำสัญญาทางทหาร ซึ่งเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ขั้นสูงสุดระหว่างประเทศทั้งสอง และจากการทำสัญญานี้เองต่อมาอินเดียนีก็ได้บุกปากีสถานตะวันออก สนับสนุนรัฐบาลหุ่นให้ตั้งเป็น "บังกลาเทศ" ขึ้นมา

การที่อินเดียยอมทำสัญญาฉบับนี้ กล่าวกันว่า นอกจากเป็นเพราะต้องการบุกปากีสถานตะวันออกแล้ว ยังเป็นเพราะคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้นิยมสหภาพโซเวียตอยู่ด้วย คณะรัฐมนตรีกลุ่มนี้ได้เคลื่อนไหวโดยตลอดทำให้อินเดียกับสหภาพโซเวียตใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น กระนั้นก็ดี นางอินทรา คานธี ยังมีความกลัวว่าภาพพจน์ของความเป็นประเทศ "ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด" ในระดับผู้นำประเทศจะเสียไป จึงได้ออกแถลงการณ์ว่าอินเดียยังมีอิสระในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่มีข่าวว่าสหภาพโซเวียตได้เข้าไปอาศัยฐานทัพเรือในอินเดีย 2 แห่ง เป็นแหล่งส่งกำลังบำรุง

ในด้านเศรษฐกิจ ด้วยความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียต อินเดียเริ่มโครงการใหญ่ ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กกล้าที่บิไล (Bhilai) และที่โฆกาโร (Bokaro) โครงการโรงงานไฟฟ้าแรงสูงที่ทรทวาร (Hardwar) การค้าระหว่าง 2 ประเทศ ในระยะนี้ได้ผลเป็นที่น่ายินดีและได้เพิ่มปริมาณขึ้นเป็นอย่างมาก ในด้านเกษตรกรรมก็เช่นเดียวกัน สหภาพโซเวียตได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและนักวิชาการทางการเกษตรแก่อินเดียเป็นจำนวนมาก ยังผลให้เกษตรกรรมในอินเดียเจริญก้าวหน้ากว่าเดิมหลายเท่า

เมื่อเดือนมิถุนายน 1976 นายกรัฐมนตรีอินทรา คานธี ได้เดินทางไปเยือนสหภาพโซเวียตอย่างเป็นทางการเป็นเวลา 6 วัน นายลีโอนิด เบรชเนฟ ประธานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียตได้ออกแถลงการณ์ร่วมเพื่อความเจริญแห่งมิตรภาพและความร่วมมือกันให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีก นับว่าเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่มาก

เมื่อครั้งนางอินทรา คานธี ให้นายโมรารจี เดชาย ในการเลือกตั้งทั่วไปปี ค.ศ. 1977 นั้น สหภาพโซเวียตมีความกังวลอยู่อย่างมาก ด้วยเกรงว่าสัมพันธภาพระหว่างตนกับอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ปิโตรเลียม จะประสบอุปสรรค ทั้งนี้เนื่องจากการที่แต่เดิมนางอินทรา คานธี ให้นำอินเดียเข้าผูกพันกับสหภาพโซเวียตอย่างถอนตัวไม่ขึ้น ถึงกับไล่สหรัฐอเมริกาออกจากประเทศด้วยข้อกล่าวหาว่าบ่อนทำลายความมั่นคง ส่วนนายโมรารจี เดชาย กลับหาเสียงว่า จะทำให้อินเดียเป็นประเทศ "ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด" อย่างแท้จริง และจะหันไปหามหาอำนาจตะวันตกมากขึ้นกว่าเดิม

เมื่อพรรคคนตะเริ่มก่อตั้ง สหภาพโซเวียตได้โจมตีพรรคคนตะว่า **เป็นกลุ่มฝ่ายขวา** และเป็นพวก **ปฏิกริยา** แต่หลังจากพรรคคนตะประสบความสำเร็จชนะเหนือพรรคองเกรสแล้ว สหภาพโซเวียตก็ได้ส่งให้นายโกรมโก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปเยือนอินเดียทันที แสดงให้เห็นถึงความสามารถสูงเยี่ยมของสหภาพโซเวียต ที่จะพลิกหน้ามือให้เป็นหลังมือได้ภายในไม่ทันข้าม 1 อาทิตย์

ระหว่างการเยือนนิวเดลี ของนายโกรมโก นายโมรารจี เดชาย ได้ยืนยันต่อนายโกรมโกว่า จะรักษาพันธกรณีตามสัญญามิตรภาพ และว่าจะดำเนินนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เดชายกล่าวต่อไปว่า **ความไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดอย่างแท้จริงนั้น หมายถึงการที่ทั้งสองประเทศมีสัมพันธอันดีต่อกันโดยไม่กระทบกระเทือนถึงประเทศที่สาม**

เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 1977 นายกรัฐมนตรีโมรารจี เดชาย ได้เดินทางไปเยือนสหภาพโซเวียตอย่างเป็นทางการ และก็ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกับประธานาธิบดีแห่งสหภาพโซเวียตลีโอนิด เบรชเนฟ โดยเน้นถึงความปรารถนาของทั้งสองประเทศในการร่วมมือกันและมิตรภาพให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

แต่เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 1980 อินทிர่า คานธี สามารถกลับมาใช้อำนาจอีกครั้งที่ 3 โดยได้คะแนนเสียงท่วมท้นในโลกลสภา นางคานธียอมมีนโยบายต่างประเทศแตกต่างไปจากพรรคคนตะอย่างแน่นอน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดกรณีสหภาพโซเวียตกรูรานอัฟกานิสถาน อินเดียวางเฉยโดยไม่แสดงท่าทีอะไรทั้งสิ้น กรณีเวียตนามรุกกรานกัมพูชา อินทிர่า คานธีเห็นดีเห็นงามด้วย ถึงกับประกาศรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน ว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่านโยบายต่างประเทศอินทிர่า คานธี คล้อยตามสหภาพโซเวียตเหมือนที่ตนเองเคยดำเนินมาเมื่อเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรกและสมัยที่สอง

สมัยราชีฟ คานธี เป็นนายกรัฐมนตรี สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับสหภาพโซเวียตก็ดำเนินไปด้วยดี เห็นได้จากในการที่นายราชีฟ คานธี ได้แถลงทางวิทยุโทรทัศน์ของอินเดียเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ ๆ ว่า **"เราให้คุณค่าอย่างสูงในความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นไปได้โดยมีขอบเขตกว้างขวางและมีเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์มาแล้ว และมีรากฐานบนความร่วมมือ**

ซึ่งกันและกัน มิตรภาพและการให้ความสนับสนุนอย่างสำคัญเมื่อต้องการมากที่สุด" เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 1986 นายมิคาอิล กอร์บาชอฟ เลขาธิการใหญ่คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตได้เดินทางมาเยือนอินเดีย ได้กล่าวปราศรัยต่อรัฐสภาอินเดียมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้⁶

ท่านรองประธานาธิบดีที่เคารพ

ท่านนายกรัฐมนตรีที่เคารพ

ท่านประธานสภาที่เคารพ

ท่านสมาชิกรัฐสภาที่เคารพ

ท่านทั้งหลายได้ให้เกียรติข้าพเจ้ามากกล่าวปราศรัยจากแท่นปราศรัยที่สำคัญของอินเดีย แท่นปราศรัยนี้ยังคงจำได้ถึงท่านยาวหาราล เนห์รู นางอินทรีรา คานธี และผู้นำที่ยิ่งใหญ่คนอื่น ๆ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนอินเดีย ในความคิดจิตใจของมนุษยชาติ คำสอนเกี่ยวกับสันติภาพและการไม่ใช้ความรุนแรง ที่สั่งสอนกันมาในทันทีเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้ว เป็นจุดเดียวกับประเทศเอง และกับปรัชญาชีวิตซึ่งชาติที่เก่าแก่นี้ยึดถือ

ในนามของประเทศของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าใคร่ขอถ่ายทอดทัศนคติของเราต่อโลกกับพวกท่าน โดยเฉพาะฉันเข้ากับความคิดและความไม่ฝืนของประชาชนนับล้าน ๆ ในประเทศของท่าน

ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งประชาชนทั้งสองประเทศของเราถนอมกันเท่า ๆ กัน และกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่รบกวนจิตใจของประชาชนชาติทั้งสองเท่า ๆ กัน และด้วยเหตุที่ชาติที่ยิ่งใหญ่ทั้งสองของเราประกอบกันขึ้นเป็นส่วนสำคัญของมนุษยชาติ ข้าพเจ้าก็อยากจะเชื่อว่า ครั้งนี้ก็เช่นกัน สิ่งที่ข้าพเจ้าจะพูดจากแท่นปราศรัยนี้ จะได้ยินกันมีเฉพาะแต่ในอินเดียเท่านั้น

ปฏิบัติการร่วมกันและการร่วมมือกันระหว่างสหภาพโซเวียตและอินเดียประกอบเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเมืองโลก และปฏิบัติหน้าที่ในทางสร้างสรรค์ภายในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

---

⁶ India Today, November, 1986

ท่าที่ใกล้เคียงกันของสหภาพโซเวียตและอินเดียที่ยิ่งใหญ่เกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของ
ยุคของเราเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะโต้แย้งได้ เช่นเดียวกับความผูกพันที่ทั้งสองประเทศมีต่อสันติ
ภาพ และการร่วมมือกันอย่างเสมอภาคต่อการลดอาวุธและการป้องกันสงครามนิวเคลียร์

ทั้งที่ไม่มีข้อกังขาใด ๆ ที่ว่าตรงหัวเลี้ยวหัวต่อที่น่าตกใจในชีวิตของมนุษยชาตินี้ เรา
มีความแน่วแน่เท่าเทียมกันในการทำงานอย่างสุดสัทธิเพื่อปกป้องรักษาประชาชาติทั้งหลายใน
โลก ให้รอดพ้นจากบทวสานอันเกิดมาจากอาวุธนิวเคลียร์ คำเนิงานเพื่อสร้างระเบียบของ
โลก ที่ขจัดกาบงการและความรุนแรงออกไป และทำให้ประชาชนทุกเชื้อชาติสามารถเลือกหน
ทางการพัฒนาของตนเองได้อย่างเสรี

โดยส่วนตัวของข้าพเจ้าแล้ว เป็นเรื่องที่ได้เห็นได้ชัดจนอย่างยิ่งว่า สิ่งที่เราเรียก
ว่าการคิดทางการเมืองอย่างใหม่ แสดงตัวเองออกมามากมายในสากลเป็นครั้งแรก ในความ
สัมพันธ์ระหว่างสหภาพโซเวียตและอินเดีย และความจริงที่ว่าความแตกต่างระหว่างระบบสังค
การเมือง และลัทธิความแพพิศแห่งชาติ ความแพพิศค่านวัฒนธรรมและค่านอื่น ๆ ของ
เรา มิได้ขัดขวางการพาทักันของเรา เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างที่สุด ในฐานะที่เป็นตัวอย่างที่ชี้
นำแก่ประเทศอื่น ๆ

โดยปราศจากการสูญเสียความภาคภูมิใจในชาติของตน ในสิ่งที่ทรงคุณค่าและผลประ
โยชน์ของชาติแม้แต่น้อยที่สุด ประชาชนทุกชาติและทุกประเทศในปัจจุบัน จะต้องสามารถคำเนิ
การที่จะนាំมันไปสู่เป้าหมายหลัก นั่นคือการรักษาอารยธรรมมนุษย์ให้รอดพ้น ในเรื่องนี้ข้าพเจ้า
เชื่อว่าเรามีความคิคล้ายกัน และด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงยินดีที่จะนีกย้อนไปถึงสุภาชิตที่
ชาญฉลาดของอินเดียที่ว่า สัจจะทำให้มิตรสนิทสนมกันมากขึ้น สัจจะของยุคของเราก็คือสัจจะ
แห่งความรับผิดชอบของเรา ในอันที่จะคำเนิงานให้บรรลุถึงความมั่นคงที่เท่าเทียมกันสำหรับ
ทุกฝ่าย นี่คือนิ่งที่ทำให้เราใกล้ชิดกันมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน

สัจจะของยุคนิวเคลียร์และอวกาศเร่งเร้าเราทุกคน ไม่ว่าจะมีความยึดมั่นทางการ
เมือง ความเชื่อค่านลัทธิหรือศาสนาใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างอื่นใด
ก็ตาม ให้ไ้ไตร่ตรองถึงปัญหาที่มนุษยชาติทั้งปวงมีอยู่ร่วมกัน ปัญหาเรื่องความอยู่รอด และประพฤ
ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

จากความเป็นจริงที่เห็นได้ชัดนี้เอง ที่เราสร้างคตินิยมของเรา และแม้ว่าความเป็นจริงนี้ยังไม่ถึงกับจะเป็นสิ่งที่มีโอกาสจะโต้แย้งได้สำหรับผู้นำของบางประเทศ แต่เราก็มิได้หมกมุ่นใจ ไม่ซ้าก็เร็วพวกเขาที่จะต้องไตร่ตรองถึงสัจจะและความเป็นจริงนี้ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญนั้นก็คือน่า การรู้สึกตัวตื่นขึ้นของพวกเขา ไม่ควรจะมาช้าเกินไป บรรพบุรุษของเรา "ได้เดินทางข้ามทะเลถึงสามแห่ง" กว่าที่จะมาถึงอินเดีย และนำเอาคลังสมบัติของ วิญญาณและความคิดของอินเดียไปเผยแผ่ให้คนร่วมชาติของตนได้เห็น ทุกวันนี้เรามาอินเดียเพื่อเสริมพลังหลักการแห่งการร่วมมืออันหลากหลายของเรา และเปิดโอกาสสู่ทางใหม่ ๆ สำหรับการร่วมมือกันนี้ ความตกลงฉบับใหม่ที่ว่าด้วยการร่วมมือกันด้าน เศรษฐกิจและเทคโนโลยีซึ่งใหญ่โตที่สุดในประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียต-อินเดีย ได้ลงนามกันไปแล้ว เราได้มาที่นี่เพื่อร่วมกันกับบรรดาผู้นำของอินเดียส่งเสริมการยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึงแนวคิดสันติภาพว่า เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าสูงสุด และเป็นสากลของมนุษย์

คำประกาศหลักการเพื่อโลกที่ปราศจากความรุนแรง ปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ที่นายกรัฐมนตรี มร. ราม จีฟ คานธี และข้าพเจ้าได้ลงนามกันเมื่อเช้านี้ เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อันสูงส่งนี้ ถูกแล้วมันรับใช้วัตถุประสงค์นี้ ด้วยเหตุที่ทั้งสองประเทศมหาอำนาจของเรามิใช่เพียงแต่ประกาศหลักการของโลกที่ปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์ และความรุนแรงเท่านั้น หากยังพร้อมที่จะปฏิบัติตามหลักการเหล่านั้นในการดำเนินงานด้านต่างประเทศในทางปฏิบัติด้วย

โครงการของโซเวียตเพื่อการขจัดอาวุธนิวเคลียร์ทุกอย่าง รวมทั้งอาวุธทำลายล้างอย่างอื่น ๆ อย่างเป็นขั้นตอนก่อนจะสิ้นทศวรรษนี้ ซึ่งได้ประกาศออกมาเมื่อวันที่ 15 มกราคม แนวคิดเรื่องการสร้างระบบสันติภาพและความมั่นคงสากลอันครอบคลุม การระงับการระเบิดนิวเคลียร์ของเรา ความริเริ่มสันติภาพอื่น ๆ ของเราทั้งหมดนี้ เรามองเห็นว่าสอดคล้องกับท่าทีของกลุ่มประเทศซึ่งออกคำประกาศเดลีทั้งหกประเทศ* และตรงกับความเชื่อของอินเดียในพลังแห่งสามัญสำนึกและโอกาสความเป็นไปได้ในการธำรงรักษาสันติภาพและสร้างความก้าวหน้าเพื่อคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

---

*อินเดีย อาร์เจนตินา กรีซ เม็กซิโก สวีเดน แทนซาเนีย ใต้แอฟริกาและใต้ดำเนินการทางการเมืองสากลให้มีการลดกำลังอาวุธนิวเคลียร์ เมื่อเดือนพฤษภาคม 1984

สิ่งที่โลกได้เห็น เมื่อหกสัปดาห์ก่อนในรีคจาวิก มีใช้ภาพลวงตาของโลกที่ปลอดภัย เคลียร์ที่เห็นวาง ๆ ขึ้นที่ขอบฟ้า หากเป็นความจริงที่เอื้อมถึงได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุถึงได้แม้ในวันพรุ่งนี้เลยก็เดียว หากว่าทั้งสองฝ่ายนั้นมีความตั้งใจแน่วแน่และกระทำการอย่างรับผิดชอบ

ได้มีการดำเนินงานเป็นผลสำเร็จไปมากในรีคจาวิก เพื่อสร้างสะพานแห่งความตกลงครั้งประวัติศาสตร์นั้น

ทว่าเป็นที่น่าเสียใจ ที่ปรากฏว่าไม่อาจจะเป็นไปได้ เพราะความริเริ่มป้องกันทางยุทธศาสตร์ (เอสดีไอ) ขวางทางอยู่

อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าไม่คิดว่ามนุษยชาติจะยอมรับสิ่งนี้

สถานการณ์ขณะนี้จะปรากฏเป็นอย่างไรก็ตาม ความจริงก็ยังคงมีอยู่ว่า ในหนึ่งปีนั้น เราได้ดำเนินการก้าวร้าวหมาป่าไปข้างหน้าในการคิดของเรา และในความตระหนักซึ่งของเราถึงสิ่งที่จำเป็น สิ่งที่ต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสิ่งที่เป็นไปได้

ปีนี้ ค้นด้วยการพบปะเจรจาของเราสองครั้งกับนายกรัฐมนตรีอินเดีย มร. ราม จีฟ คานธี การปรึกษาหารือกัน ความคิดและข้อมูลที่เราถ่ายทอดให้กันทำให้เรามีความเชื่อว่าสามารถจะดำเนินการให้ก้าวหน้าไปได้อย่างมาก และเชื่อว่าภัยนิวเคลียร์สามารถจะขจัดออกไปได้

เรายกย่องท่าทีของรัฐบาลอินเดียอย่างสูงที่เกี่ยวกับปัญหาเรื่องการหยุดทดลองนิวเคลียร์ทุกอย่างโดยสิ้นเชิง อินเดียได้สนับสนุนการระงับการระเบิดนิวเคลียร์ทุกอย่างของไซเปีตทั้งหมดตามลำพังประเทศเดียวและในกลุ่มประเทศทั้งหมด ซึ่งจัดประชุมขึ้นเป็นครั้งแรกในกรุงเตลลี

เรารู้สึกภูมิใจที่จะกล่าวว่า สหภาพไซเปีตและอินเดียมีแนวอย่างเดียวกันในความคิดเรื่องการสถาปนาระบบความมั่นคงระหว่างประเทศที่ครอบคลุมกว้างขวาง คำประกาศเตลลีเป็นขั้นตอนใหม่ขั้นตอนหนึ่งในการส่งเสริมแนวคิดที่ว่าด้วยสันติภาพที่ถาวร ที่มีการค้าประกันสันติภาพที่มีคุณภาพอย่างใหม่

สำหรับเราแล้ว มันเป็นเรื่องที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และแบ่งแยกมิได้ ซึ่งหมายถึง ความขัดแย้ง และสถานการณ์ล่อแหลมในภูมิภาคอื่น ๆ ด้วย ที่จะต้องตกลงกันโดยให้ประโยชน์แก่ ประชาคมนานาชาติทั้งหมด ความจริงมีอยู่ว่าชนวนที่ถูกรุ่นอยู่ในส่วนหนึ่งของโลก อาจจะเป็นสาเหตุก่อให้ เกิดระเบิดที่ฉีกโลกของเราออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้

สันติภาพสากลสำหรับทุกชาติ เริ่มต้นที่ครอบครัวบ้านของชาตินั้น ๆ ด้วยเหตุนี้เสถียรภาพและความมั่นคงในเอเชียจึง เป็นสิ่งที่ทั้งอินเดียและสหภาพโซเวียตมีความห่วงใยอยู่ร่วมกัน

ข้าพเจ้าขอย้ำว่าเป็นความห่วงใยสำหรับสหภาพโซเวียตด้วยเช่นเดียวกัน กว่าหนึ่งในสามของอาณาบริเวณของเอเชียอยู่ในสหภาพโซเวียต และช่องทางเดินทะเลที่สำคัญ ๆ ที่เชื่อมทะเลวันออกและตะวันตกของประเทศของเรา ดัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย

สันติภาพในยุโรปและสันติภาพในเอเชียเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันในนโยบายของเรา ในเรื่องนี้ ชื่อของนวนิยายที่มีชื่อเสียงโด่งดังของระพีพรนาถ ตะกอร์ เรื่อง "บ้านกับโลก" สื่อถึงภาพพจน์ที่คมคายในการบรรยายถึงปฏิบัติการของเรา เพราะบ้านแห่งชาติของเราจะแข็งแกร่งได้นั้นจำเป็นต้องมีสันติภาพ และสันติภาพในโลกจะไม่เสียหายได้ เราก็จะต้อง เสริมความแข็งแกร่งของเสาทุกเสาซึ่งใช้สร้างบ้านนั้น

อินเดียเป็นผู้นำของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดซึ่งได้รับการยอมรับรอง ยิ่งกว่านั้นยังเป็นสมาชิกซึ่งมีฐานะสูงส่งอยู่ในประชาคมโลกด้วย

ดังนั้น วันนี้เราจึงตั้งใจที่ขอเสนอข้อเสนอแนะบางประการไว้ในที่นี้ โดยกล่าวถึงต่ออินเดียในฐานะที่เป็นมหาอำนาจที่สำคัญประเทศหนึ่งของโลก และต่อประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ซึ่งต้องการทำให้ถึงการระหว่างประเทศมีระดับสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

ประการแรก ในยุคนิวเคลียร์ เมื่อภัยคุกคามชีวิตของประชาชนได้กลายเป็นภัยโดยทั่วไปต่อทุกคน เมื่อการตระหนักถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และความรับผิดชอบร่วมกันกำลัง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อทุกคน สถาบันและองค์การระหว่างประเทศทั้งหลาย อาทิเช่นขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด องค์การเอกภาพอาฟริกา สมาคมเพื่อการร่วมมือในเอเชียใต้ และอื่น ๆ ต่างมีความสำคัญใหญ่หลวง และเห็นได้ชัดว่า ภายในสภาวการณ์เหล่านี้ งานขององค์

การสหประชาชาติก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น

ในระยะหลัง ๆ นี้ ประชาคมนานาชาติได้เติบโตสูงขึ้น ในองค์การสหประชาชาติ เสียงของรัฐเอกราชซึ่งได้เติบโตสูงขึ้น และมีประสบการณ์มากขึ้น เป็นเสียงที่หนักแน่นและเป็น ตัวของตัวเองมากขึ้น และความพยายามที่จะบอกพวกเขาว่าจะออกเสียงอย่างไร จะสนับสนุน อะไร ส่วนใหญ่ก็ไม่ประสบความสำเร็จอีกต่อไปแล้ว ในขณะที่พฤติกรรมทำตามอำเภอใจในสากล ก็กำลังถูกประณามอย่างไม่เคลือบคลุม

บางคนพบว่าเรื่องนี้ไม่ถูกรสนิยมของตน และขณะนี้กำลังได้ยินการพูดกันว่า องค์การสหประชาชาติ "กำลังอยู่ในภาวะวิกฤต" ยิ่งกว่านั้น พวกเรายังกำลังกระทำการเพื่อที่จะ ชัดขวางการปฏิบัติงานอย่างปกติขององค์การนั้นด้วย แต่ทัศนะของเรานั้นเป็นตรงกันข้าม คือ บทบาทขององค์การสหประชาชาติจำเป็นต้องเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้น และ ประเทศสมาชิกก็มีทัศนะอันเป็นของตัวเองเพิ่มขึ้นอย่างมาก

เราเชื่อว่ายุคนิวเคลียร์และอวกาศ องค์การสหประชาชาติซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิก 159 ประเทศ สามารถและจะต้องเพิ่มคุณูปการขององค์การฯ เพื่อการเสริมสร้างสันติภาพ ดังที่ระบุไว้ตั้งแต่เมื่อมีการก่อตั้งองค์การ และเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ที่สำคัญก็คือการสร้างคุณูปการให้แก่การสร้างความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองแบบใหม่

สหภาพโซเวียตต้องการให้ศักยภาพขององค์การระหว่างประเทศสากล ถูกนำมาใช้ อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต ซึ่งสิ่งนี้จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลด้วยการทำให้ระเบียน การดำเนินงานและองค์กรที่สำคัญ ๆ ขององค์การสหประชาชาติเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ที่สำคัญนั่นก็คือ เราสนับสนุนข้อเสนอของเลขาธิการใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ที่ให้ก่อตั้งศูนย์นานาชาติ เพื่อลดภัยสงครามขึ้นภายใต้ในองค์การสหประชาชาติ

เราพิจารณาเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญเช่นกันที่จะต้องดำเนินงานเพื่อการใช้วิธีการตกลงกรณีพิพาทระหว่างรัฐ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติทุกวิธีอย่างเต็มที่ กล่าวคือ โดยผ่านการเจรจา การสอบถาม การเป็นสื่อกลาง การไกล่เกลี่ย การตกลงในศาล การใช้หน่วยงานระดับภูมิภาค หรือด้วยการจัดการต่าง ๆ

นายมิคาอิล กอร์บาชอฟ เลขาธิการใหญ่คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ โซเวียต จับมือแสดงความยินดีต่อกัน
กับนายราจีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ภายหลังการลงนามในคำประกาศที่เตลีแล้ว

โดยทั่วไปแล้ว เราสนับสนุนส่งเสริมอำนาจความรับผิดชอบขององค์การสหประชาชาติทุกวิถีทาง สนับสนุนการเสริมสร้างฐานะด้านการเมือง กฎหมาย และศีลธรรมขององค์การสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตจะทำทุกอย่างเท่าที่สามารถทำได้ เพื่อช่วยเหลือองค์การนี้ในการขจัดปัญหาด้านการเงินขององค์การ

ประการที่สอง อวกาศภายนอกเหนือโลกล้อมรอบมวลมนุษยชาติอยู่ จึงไม่ควรไม่มีใครเดินเฉยว่ามักจะถูกนำไปใช้อย่างไร เรามีความเชื่ออย่างลึกซึ้งว่าอวกาศอันเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาตินี้ ควรจะเป็นสมบัติในด้านสันติเท่านั้น และเชื่อว่าสิ่งที่เราต้องการคือสันติภาพระหว่างดวงดาว (Star Peace) มิใช่สงครามระหว่างดวงดาว (Star Wars) เราพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกประเทศในการสำรวจอวกาศภายนอก โดยนัยนั้นเราก็สามารถร่วมมือกับสหรัฐได้ ซึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้เราก็ได้เจรจากันถึงร่าง ความตกลงในเรื่องนั้น โดยเรียกร้องให้ปฏิบัติโครงการเฉพาะ 16 โครงการ ซึ่งสามารถจะก่อประโยชน์อย่างประมาธค่ามิได้แก่มนุษชาติ สหภาพโซเวียตได้ยื่นข้อเสนอต่อองค์การสหประชาชาติให้เริ่มดำเนินโครงการสตาร์ พีซ โดยร่วมกันกับประเทศสมาชิกทุกประเทศ คือโครงการเพื่อการสำรวจและใช้ใช้อวกาศภายนอกอย่างสันติ เรื่องนี้ไม่ควรจะเป็นเอกสิทธิ์ของประเทศที่พัฒนาแล้วเท่านั้น

เราคิดว่าประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ด้วยอำนาจความรับผิดชอบของพวกเขา ความปรารถนาของพวกเขาในอันที่จะร่วมมือกันในการดำเนินภารกิจเหล่านี้ และผลประโยชน์ของพวกเขาในการทำให้การสำรวจอวกาศดำเนินไปในหนทางแห่งสันติและร่วมมือกันระหว่างประเทศซึ่งมีพื้นฐานกว้างขวาง จะต้องมีบทบาทสำคัญในการดำเนินความเพียรพยายามนี้ ดังนั้นวันนี้เราจึงขอเสนอให้ก่อตั้งศูนย์นานาชาติขึ้น เพื่อดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศร่วมกัน ตามคำขอร้องของประเทศกำลังพัฒนา เช่นในเรื่องดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยความช่วยเหลือของมหาอำนาจด้านอวกาศชั้นนำทั้งหลาย ส่วนหนึ่งของศูนย์นั้นจะเป็นโรงเรียนสำหรับการฝึกผู้เชี่ยวชาญจากประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย รวมทั้งนักบินอวกาศ และจะมีสิ่งปลูกสร้างและอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกส่งยานอวกาศด้วย

หากว่าอินเดียแสดงความพร้อมที่จะเป็นเจ้าบ้านเอื้อ เพื่อให้สถานที่ก่อตั้งศูนย์ดังกล่าวในดินแดนของอินเดีย เราก็ยินดี

ประการที่สาม ดังที่ท่านทราบกันว่า สหภาพโซเวียตและอินเดียนับสนุนมติขององค์การสหประชาชาติให้จัดการประชุมนานาชาติขึ้นไม่ช้ากว่าปี 1988 เพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามคำประกาศให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ การทำให้มหาสมุทรอินเดียปลอดทหารจะต้องดำเนินการในที่สุด

ในการเรียกร้องเสถียรภาพด้านการทหารและการเมืองที่มั่นคงขึ้นในบริเวณมหาสมุทรอินเดียนี้ สหภาพโซเวียตพร้อมที่จะดำเนินการดังนี้

1. เริ่มต้นได้ตลอดเวลาาร่วมกับสหรัฐและประเทศที่มีไซปรัสประเทศชายฝั่งของมหาสมุทรอื่น ๆ ซึ่งมียานทางน้ำขึ้นล่องอยู่เป็นการถาวรในมหาสมุทรอินเดีย เจริญจากกันเรื่องการลดขนาดและกิจกรรมของกองเรือนาวีที่นั่นลงอย่างมาก
2. เปิดการเจรจากับสหรัฐและประเทศต่าง ๆ ในเอเชียเกี่ยวกับมาตรการสร้างความไว้วางใจเชื่อใจกันในด้านทหาร ที่เกี่ยวข้องกับเอเชียและน่านน้ำที่อยู่ติดกันของมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก ที่สำคัญก็คือ เรากำลังคิดถึงการแจ้งถึงการโยกย้ายและข้อมรบของกำลังภาคพื้นดิน (สะเทินน้ำน้ำเดินบก) กำลังนาวิ และอากาศของประเทศเหล่านั้น
3. เข้าร่วมในการเจรจาพหุภาคี อันประกอบด้วยรัฐทุกรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้น่านน้ำมหาสมุทรอินเดีย เพื่อกำหนดสิ่งที่จำเป็นความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ รวมทั้งอ่าวเปอร์เซียและช่องแคบฮอร์มุซและช่องแคบมะละกา รวมทั้งสิ่งที่จำเป็นอธิปไตยของประเทศชายฝั่งต่อทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเหล่านั้น
4. เข้าร่วมในการร่างความตกลงแบบพหุภาคีซึ่งเกินกำหนดไปนานแล้ว เกี่ยวกับความปลอดภัยของการสัญจรทางอากาศเหนือมหาสมุทรอินเดีย
5. เข้าร่วมในการร่างและเป็นภาคีในอนุสัญญานานาชาติ เพื่อต่อสู้กับลัทธิก่อการร้ายทางทะเลและอากาศ

แม้จะ นี้ไม่ใช่รายการปัญหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพในบริเวณมหาสมุทรอินเดีย และเราพร้อมอภิปรายข้อเสนอของประเทศอื่น ๆ ในเรื่องนี้ แต่การปฏิบัติตามข้อเสนอของเราที่กล่าวข้างต้นย่อมจะสร้างคุณูปการให้แก่การปรับปรุงสถานการณ์ในภูมิภาคนี้ลงอย่างไม่มีข้อสงสัย

ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ประชาชนของประเทศทั้งสองของเรามีสิ่งต่าง ๆ มากมายที่นำพวกเราเข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้นในบรรดาเหตุผลที่ดึงดูดใจร่วมกันอันสูงส่งนี้ ข้าพเจ้าจะเลือกเฟ้นเป็นพิเศษถึงการแสวงหาอย่างลึกซึ้ง และต่อเนื่องถึงความหมายของการดำรงอยู่ ซึ่งมีอยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมทางจิตใจของเรา ปัญหาที่ว่ามนุษย์ควรจะเป็นอย่างไรนั้น ไม่ใช่ปัญหาเล็กน้อย การไตร่ตรองถึงภารกิจของมนุษย์และถึงหนทางที่ถูกต้องที่จะดำเนินไปในชีวิต ถึงความไขว่หากความสมบูรณ์ของปัจเจกชน ได้ครอบงำความคิดของอัจฉริยบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ในประเทศทั้งสองของเรา ในประเพณีของประชาชนนั้น การแสวงหาความหมายของชีวิตมีรูปแบบสามเส้าอยู่ตลอดไป กล่าวคือ มนุษย์-มนุษยธรรม-มนุษยชาติ อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้เอง ที่หลักปฏิบัติที่นำชนลูกชนพองจึงมิใช่แบบฉบับของลักษณะประจำชาติของเรา

ระดับอย่างสูงของมนุษยธรรมประจักษ์ชัดในการเมืองของประเทศทั้งสองของเร ด้วย คือทั้งประชาชนโซเวียตและประชาชนอินเดียนั้นมีแนวโน้มที่จะคิดมีเฉพาะแต่ในแง่ของความมั่นคงหรือผลประโยชน์ของคนเท่านั้น หากยังโยงมันเข้ากับความมั่นคงของสากลและความไฝ่ฝันของมนุษยชาติทั้งปวงด้วย

และปัจจุบันนี้ เมื่อเรากำลังดำเนินงานเพื่อขจัดอาวุธนิวเคลียร์และสร้างโลกที่ปราศจากความรุนแรงขึ้น เราก็พิจารณาเห็นว่าความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์เป็นเป้าหมายที่สำคัญอันดับแรก และก่อนอื่นในการวิวัฒนาการอารยธรรมของเรา

ปัจจุบันนี้ อันตรายของสงครามมีความหมายมากกว่าความตึงเครียดที่หนักหน่วง เป็นภาระหนักที่เป็นอันตรายแก่สุขภาพจิต การแข่งขันอาวุธตั้งเอาทรัพยากรวัตถุ สติปัญญา และทรัพยากรอื่น ๆ ไปอย่างมหาศาล และเป็นผลให้ประชาชนขาดปัจจัยที่จำเป็นสำหรับปรับปรุงการเป็นอยู่ของตน และดังนั้นจึงจำกัดความสามารถของประชาชนในการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมโดยผ่านงานสร้างสรรค์

หากว่าชีวิตของประชาชนนับพัน ๆ ล้านคนจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นในลักษณะที่ถึงรากเหง้าอย่างที่สุด ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับภารกิจนี้ควรจะได้มาจากสิ่งที่ขณะนี้ใช้จ่ายไปในการ

ทหาร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือจำเป็นที่จะต้องจำกัดสิ่งที่เกื้อหนุนการ แข่งขันอาวุธทุกหนทุกแห่ง และ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ไปในช่องทางของการพัฒนา

เรื่องนี้เราอดที่จะนึกย้อนไปเสียมิได้ว่า นางอินทิดา คานธี ธิดาผู้ยิ่งใหญ่ของประชาชนอินเดีย เป็นหนึ่งในบรรดาผู้นำทางการ เมืองคนแรก ๆ ซึ่งตระหนักว่า นี่คือนหนทางไปสู่การ รับคำท้าทายระดับโลกที่มนุษยชาติเผชิญอยู่ สหภาพโซเวียตก็เช่นกัน ที่ได้เน้นเรื่อยมาว่า การ ลดอาวุธมิใช่เพียงแต่นำไปสู่โลกที่มั่นคงยิ่งขึ้นเท่านั้น หากยังนำไปสู่มาตรฐานการครองชีพที่สูง ขึ้นด้วย

ท่าทีของเราในเรื่องนี้ตรงกับท่าทีของอินเดีย และกลุ่มประเทศทั้งหกที่ออกคำประกาศเดลี เราสนับสนุนการจัดการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างการลด อาวุธและการพัฒนาแค่นั้น ๆ เป็นที่น่าเสียดายว่ายังไม่อาจเป็นไปได้ที่จะจัดการประชุมขึ้น เพราะท่าทีของประเทศหนึ่ง เป็นสำคัญ ซึ่งใช้จ่ายเงินไปกับการ แข่งขันอาวุธมากกว่าประเทศใด ๆ ในโลก

มีแต่การขจัดอาวุธนิวเคลียร์ การห้ามอาวุธอวกาศ การทำลายอาวุธเคมี และหลักการ ความพอเพียงในความจำเป็นในการป้องกันประเทศเท่านั้นจึงจะให้ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการ ปรับปรุงชีวิตของชาติต่าง ๆ มาได้

หากว่าเรื่องนี้บรรลุผลสำเร็จ ก็จะเป็นไปได้ที่จะจัดการกับภารกิจในการขจัดความ หิวโหย ความยากจน ความไม่รู้หนังสือ และความป่วยไข้ด้านสังคมและเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้ใน ทางปฏิบัติ ภายในชั่วอายุของคนรุ่นปัจจุบันนี้

เมื่อคนนับล้านทุกข์ทรมาน เมื่อพวกเขาถูกริบสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิต เราย่อมไม่ สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้เหมือนกับว่า นี่มิใช่เงาการอะไรของเรา

การยุติการ แข่งขันอาวุธยังจะส่งเสริมการปฏิบัติตามความคิดเรื่องระเบียบเศรษฐกิจ ใหม่ในโลกด้วยเช่นกัน มันยังจะทำให้เป็นการง่ายขึ้นเช่นกันที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องหนี้สินกับต่าง ประเทศ ซึ่งสำหรับหลาย ๆ ประเทศแล้ว มิใช่เพียงคำท้าทายที่หนักหน่วงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังมีผลสะท้อนทางการ เมืองด้วย

ดังนั้น ปัญหาเรื่องการลดอาวุธจึงมีหลายมิติ แต่ละปัญหาก็ล้วนแต่เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ไข แต่สิ่งที่ไม่อาจจะยอมรับได้อย่างยิ่งก็คือ การแทนที่การแข่งขันอาวุธบางชนิดด้วยการแข่งขันอาวุธชนิดอื่น ๆ หากว่าเราจะลดอาวุธในบริเวณหนึ่งเพียงเพื่อที่จะสร้างอาวุธมหาประลัยในอีกบริเวณหนึ่ง นั่นก็จะไม่เป็นการลดอาวุธ หากเป็นการหลอกหลวง

ข้าพเจ้าหมายถึง เอสดีไอ ซึ่งจากคำของผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงก้องโลกนั้น มักถูกความว่าจะทำให้เกิดรูรั่วขนาดใหญ่ที่มากขึ้นอีกหนึ่งในกระเปาะของประชาชนในหลาย ๆ ประเทศ ประชาชนทั่วโลกกำลังได้รับการบอกเล่าว่านอกเหนือจากการเป็นโครงการป้องกันแล้ว เอสดีไอยังจะกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจแขนงที่มีใช้การทหารด้วย และจะก่อให้เกิดการว่างงานสูงขึ้น และถึงกับมีความมั่งคั่งไขว่คว้ายิ่งขึ้น นี่มิใช่สถานที่ที่จะมาโต้คารม ข้าพเจ้าเพียงขอพูดว่าผู้สนับสนุนโครงการที่ยั่งยืนนี้ มิได้ปกปิดเป็นความลับแต่ประการใดว่า โดยอาศัยเอสดีไอ พวกเขาไม่เพียงแต่ตั้งใจที่จะบงการประเทศอื่น ๆ ว่าควรจะทำอย่างไรเท่านั้น หากยังจะเพิ่มผลผลิตแห่งชาติของตนด้วยการสร้างความยากจนแก่ผู้อื่นอีกด้วย

ในตอนท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอกลับไปถึงความสัมพันธ์โซเวียต-อินเดียอีกครั้งหนึ่ง ความสัมพันธ์นี้ตั้งอยู่บนรากฐานที่วางใจได้ของสนธิสัญญามิตรภาพและการร่วมมือกันของเรา

สนธิสัญญานี้มิใช่เพียงเพื่เปิดโอกาสอันกว้างขวางสำหรับการพัฒนาการติดต่อและสัมพันธ์อย่างยังประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ความหมายสูงสุดของมันนั้นอยู่ที่พันธกรณีที่มีต่อกันและกัน ต่อการปฏิบัติกร หากว่าเกิดสถานการณ์ยุ่งยากสำหรับฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายขึ้นมา

สถานการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาแล้ว ทั้งสหภาพโซเวียตและอินเดียยังความซื่อสัตย์ต่อพันธกรณีของตนและดำเนินการโดยสอดคล้องกับเจตนารมณ์และคัวพบของสนธิสัญญาของเรา

มิตรภาพและการร่วมมือกันระหว่างสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐอินเดียได้ยืนหยัดผ่านการทดสอบของกาลเวลามาแล้ว เครื่องมือในเรื่องนี้คือการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างรัฐสภาของเรา ซึ่งควรจะได้รับพัฒนาสืบไป ข้าพเจ้ากล่าวเช่นนี้ในนามของสภาโซเวียตสูงสุด

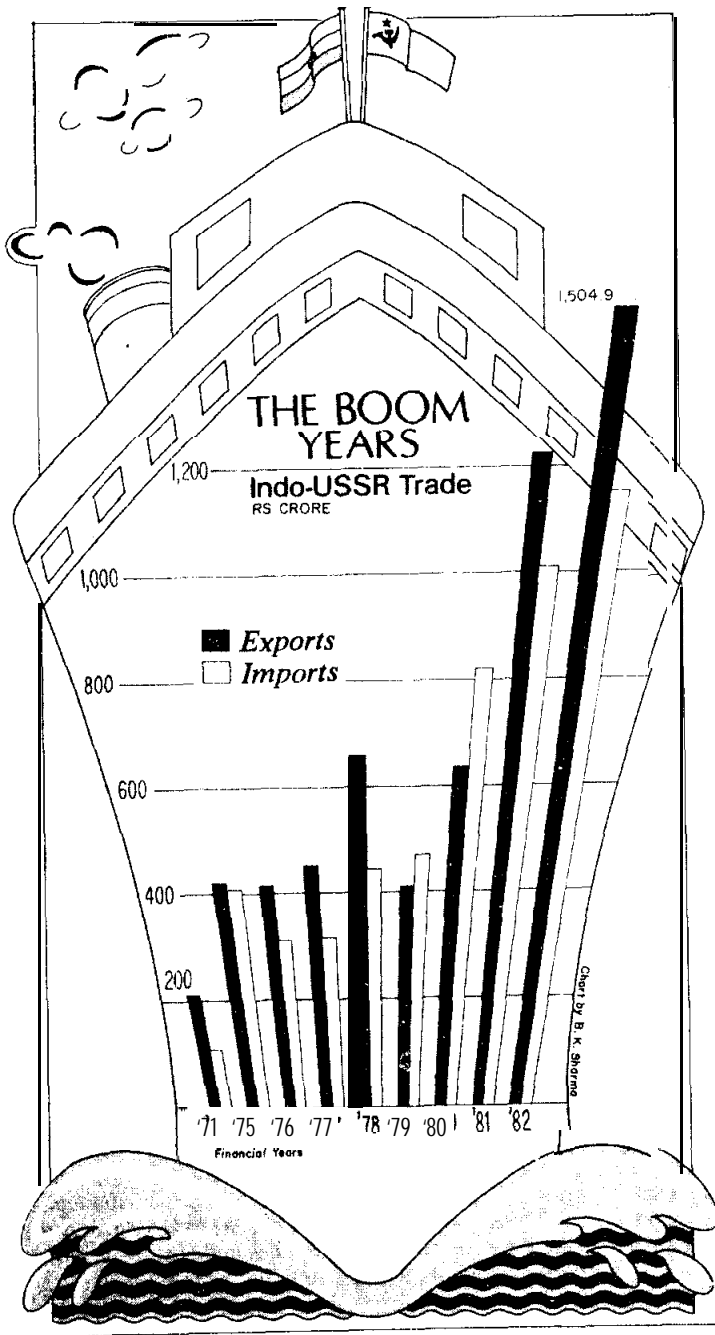
"ชัยชนะที่ยิ่งใหญ่คือชัยชนะที่ไม่มีผู้แพ้ และทุกคนมีส่วนร่วมในชัยชนะนั้น" (ยาวห์ราล เนห์รู อ้างถ้อยคำเหล่านี้จากพุทธวจนะ ในสุนทรพจน์ของท่าน เมื่อเดือนกันยายน 1961 ที่การประชุมในมอสโก) หลักรรรมอันยิ่งใหญ่ซึ่ง ได้ถูกประกาศในดินแดนของอินเดียเมื่อกว่าสองพันห้า

ร้อยปีมาแล้วนี้ ปรากฏว่ายังเหมาะสมยิ่งขึ้นไปอีกในปัจจุบัน ในยุคของนิวเคลียร์นี้ ชัยชนะอย่างเดียวกันที่เป็นไปได้ก็คือชัยชนะของเหตุผล ขอให้เราร่วมกันดำเนินงานเพื่อชัยชนะนี้เถิด

ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้มีเกียรติทั้งหลาย ข้าพเจ้าขออวยพรให้ท่านประสบความสำเร็จในการใช้ความคิดและดำเนินการความพยายามของท่าน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอินเดีย และเพื่อสันติภาพสากล

ขอให้มิตรภาพระหว่างประชาชนชาติของสหภาพโซเวียตและอินเดียจงเจริญอกงามสืบไป

กล่าวสั้น ๆ สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับสหภาพโซเวียตดำเนินไปด้วยดีตลอด นับแต่อินเดียได้รับเอกราชเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในด้านการค้า อินเดียได้เปรียบดุลย์การค้าสหภาพโซเวียตตลอดมา ดังสถิติที่แสดงไว้นี้

ความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนับกับจีนดำเนินไปด้วยดีในต้นสมัยที่เนห์รู เป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้น กล่าวคือเป็นช่วงสั้น ๆ ที่เนห์รูกับจูเอินไล นายกรัฐมนตรีจีนจับมือกันอย่างแข็งขัน เพื่อต่อต้านมหาอำนาจผู้ใช้อำนาจบาตใหญ่ ซึ่งก็หมายถึงสหรัฐอเมริกา และมหาอำนาจในยุโรป เป็นสำคัญ

สมัยเนห์รูเป็นนายกรัฐมนตรีนี้เอง มีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นระหว่างอินเดียนับกับจีน เหตุการณ์ที่น่าศึกษาคือ ข้อพิพาทระหว่างจีนกับอินเดียนับ กล่าวคือ เมื่อปลายปี 1959 จีนได้รุกรานเข้าไปในดินแดนอินเดียนับทั้งสองประเทศเป็นมิตรกันมาเป็นเวลานาน เห็นได้จากการประชุมเอเชีย-แอฟริกา 29 ชาติที่นครบันดง ประเทศอินโดนีเซีย นายกรัฐมนตรีเยาหว์ลาล เนห์รู แห่งอินเดียนับกับนายกรัฐมนตรีจูเอินไลแห่งจีน ได้กอดคอรักรักใคร่กันอย่างสนิทสนมพร้อมด้วยสัญญาว่าจะเคารพบูรณาภาพทางอาณาเขตซึ่งกันและกัน แต่แล้วก็เกิดกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างสองประเทศดังกล่าวดังกล่าวแล้ว

กรณีพิพาทหรือความยุ่งยากอันนำไปสู่ความไม่สงบนั้น เกิดขึ้นจากฝ่ายจีน กล่าวคือ ถ้าจีนไม่รบกันเองก็จะรบกับประเทศอื่น ๆ หลังจากจีนได้บุกรุกเข้ายึดดินแดนประเทศทิเบตแล้ว จีนก็ได้ยกกองทหารเข้ารุกรานพรมแดนอินเดียนับด้านเหนือบริเวณแค้วนลาดัค จนเกิดการปะทะกันถึงกับทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายได้รับบาดเจ็บและล้มตายเป็นหลายพันคน ทั้ง ๆ ที่ดินแดนแห่งนั้นอยู่ในเขตของอินเดียนับ กล่าวคือกองทหารจีนส่วนหนึ่งได้บุกเข้ายึดพื้นที่แถบลาดัคของอินเดียนับเป็นเนื้อที่ประมาณ 800 ตารางไมล์ นอกจากนี้จีนยังได้พิมพ์แผนที่ใหม่ ซึ่งแผนที่นั้นได้ผนวกเอาดินแดนของอินเดียนับเข้าไปถึง 26,000 ตารางไมล์ ยังผลให้เนห์รูนายกรัฐมนตรีอินเดียนับได้เรียกร้องให้เปิดการเจรจาขึ้นระหว่างอินเดียนับกับจีน⁷

อย่างไรก็ดี การที่จีนได้รุกรานดินแดนอินเดียนับดังกล่าวนี้นี้ ได้เป็นที่สนใจกันในวงการต่างประเทศเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะอินเดียนับภายใต้การนำของเนห์รูในขณะนั้น ได้แสดงตนเป็น

---

⁷ สิริ เปรมจิตต์, *บทบาทเมืองจีน*, หน้า 326

มิตรที่ตีกับจีนตลอดมา ทั้งในองค์การสหประชาชาติและนอกองค์การสหประชาชาติ เหตุผลของอินเดียนั้นจะเอาใจและฝักใฝ่ทางจีนนั้นก็เพราะมีพรมแดนติดกัน จึงจำเป็นต้องเอาใจใส่หรือฝักใฝ่กับจีนในฐานะเพื่อนบ้านที่ดี แต่ผลที่อินเดียนั้นได้รับก็คือการบุกกรุณินแดนดังกล่าว

จีนได้ประกาศตลอดมาถึงหลักบัญญัติ หรือหลักแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการ แต่อินเดียผู้ประกาศหลักบัญญัตินั้นได้รับบทเรียนอย่างเจ็บแสบ ซึ่งทำให้อินเดียประจักษ์ว่า ผลแห่งการประกาศหลักบัญญัตินั้นให้ผลร้ายแก่อินเดียนั้นเพียงใด เช่น กรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างอินเดียนในบริเวณแค้วนลาดัค เป็นต้น ประการที่สองจีนไม่ยอมรับรู้แนวพรมแดนที่เรียกว่า "แมกมาซอน" อันเป็นเขตแดนที่ลอร์ดแมกมาซอน ได้กำหนดไว้เมื่อครั้งอินเดียนอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1914 ซึ่งหมายความว่าจีนต้องรุกรานเอาดินแดนแห่งนี้ต่อไป⁸

ในทำนองเดียวกัน ทางฝ่ายอินเดียนั้นก็ได้ประกาศอย่างแข็งขันว่า อินเดียนั้นไม่ยอมอย่างเด็ดขาดเหมือนกัน แต่จะเจรจากับจีนโดยสันติวิธี ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ถ้าหากจีนรุกรานอินเดียนแล้ว อินเดียนจะไม่ต่อสู้ หากแต่จะต่อสู้ถ้าถูกรุกราน ในขณะที่พรมแดนเมืองฝ่ายตรงข้ามก็ได้โจมตีเนห์รูอย่างหนักในการดำเนินนโยบายผิดพลาด และเร่งเร้าว่าเนห์รูควรลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เนห์รูก็ได้พยายามเจรจากับนายกรัฐมนตรีจูเอินไฉ อยู่ตลอดเวลา

แม้ว่าจีนจะได้บุกกรุณาเอาดินแดนของอินเดียนไปแล้ว จูเอินไฉก็ยังแฝงไว้ซึ่งเล่ห์เหลี่ยมและเอารัดเอาเปรียบอินเดียนอยู่ทุกกรณี หลังจากนั้นไม่นาน จูเอินไฉก็ได้ส่งสารฉบับหนึ่งถึงเนห์รู ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้⁹

"จีนปรารถนาที่จะให้มีการประชุมกันระหว่างอินเดียนกับจีน เพื่อระงับเหตุการณ์และความบาดหมางระหว่างประเทศทั้งสองให้หมดสิ้นไป และเพื่อมิให้กองทหารทั้งสองปะทะกันอีก

---

⁸ เพิ่งอ้าง หน้า 327

⁹ เพิ่งอ้าง หน้า 328

ก็ควรให้กองทหารของทั้งสองฝ่ายถอยออกไปจากแนวที่ยึดครองอยู่เป็นระยะทาง 20 กิโลเมตร และขอให้มีการปลดทหารตลอดแนว 2,500 ไมล์ เพื่อที่จะให้ทุก ๆ ฝ่ายหมดความระแวงสงสัยกัน"

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอที่จะให้ทั้งสองฝ่ายถอนทหารออกไปจากแนว 20 กิโลเมตรนั้น ถ้าวินเดียมยอมตามข้อเสนอของจีน ก็เท่ากับว่าอินเดียมยอมถอนทหารออกจากเขตแดนของตนรั้นเข้าไป 20 กิโลเมตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจีนได้เอาเปรียบอินเดียมอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องนี้ อินเดียมได้ยืนยันว่า ไม่สามารถจะปฏิบัติตามข้อเสนอของจีนได้ ในที่สุดทั้งสองประเทศก็ได้เปิดการเจรจากันขึ้นที่ซิมลา เมืองหลวงของหิมาจัลประเทศ ทางภาคเหนือของอินเดีย

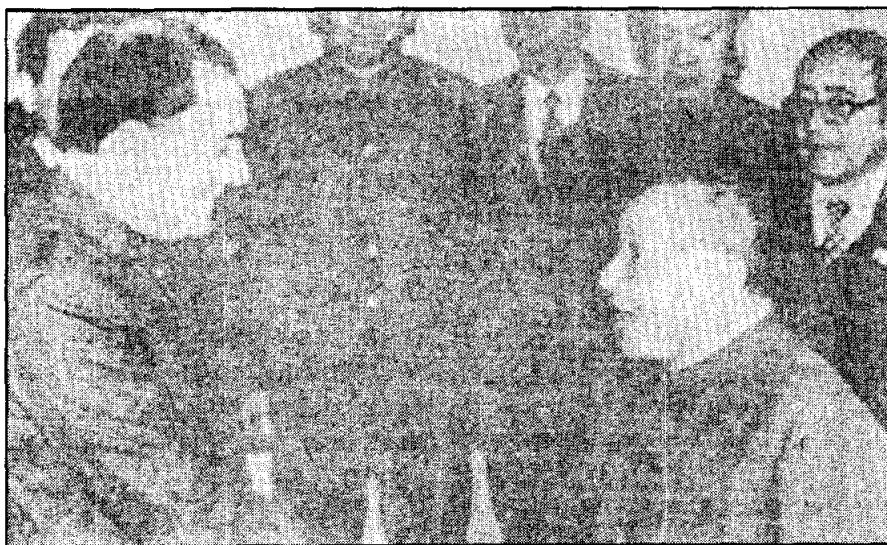
ในการเจรจากันในครั้งนั้น เมื่อผู้แทนของทั้งสองฝ่ายเสนอหลักฐานสนับสนุนข้อต่อสู้ของตนจำนวนเอกสารหลักฐานของฝ่ายอินเดียมมีมากกว่าของจีนเกือบสามเท่า นั่นคืออินเดียมมี 630 ชิ้น จีนมี 245 ชิ้น หลักฐานของอินเดียมประกอบด้วยน้ำหนักพิง เชื้อถั่ว ใต้คือว่าของจีนทั้งในสาระและเหตุผล กล่าวคือหลักฐานของอินเดียมมีลักษณะชัดเจน และประสานสัมพันธ์กับแนวเส้นพรมแดนและอาณาบริเวณที่เกิดเป็นกรณีพิพาทกันอยู่เป็นอย่างดี กล่าวโดยสรุป เหตุผลข้ออ้างต่าง ๆ ของอินเดียมทั้งในข้อเท็จจริง และประเด็นข้อต่อสู้มีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์กันโดยตลอด เป็นการยืนยันความเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นมั่นคงในหลักฐานของอินเดียมเป็นอย่างดี กรณีจึงไม่เป็นเรื่องชวนให้เกิดสงสัยแต่อย่างใดว่า แนวพรมแดนที่แท้จริงก็คือข้อกล่าวอ้างของอินเดียมนั่นเอง

อนึ่ง หลักฐานของอินเดียมดังกล่าวมา ยังเป็นเครื่องยืนยันอีกด้วยว่า นับเป็นเวลานานเรื่อยมาจนกระทั่งเดือนกันยายน 1959 กรณีพิงเชื่อได้ว่าไม่ปรากฏว่าได้มีข้อพิพาทขัดแย้งอย่างสำคัญในเรื่องนี้อยู่ก่อนเลย สันเขาคุนลุนที่มองเห็นเส้นโค้งติดต่อกันเป็นแนวเดียวกันกับเทือกเขาหิมาลัยนั้น เป็นแนวพรมแดนตามธรรมชาติ เป็นที่รับรองยึดถือกันมาตามหลักธรรมเนียมและประเพณีนิยมตลอดเวลาหลายศตวรรษ ย่อมถือได้ว่าเป็นหลักฐานกำหนดขอบเขตการปกครองของสองประเทศได้เป็นอย่างดี และยังได้รับการรับรองโดยกฎหมายระหว่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นแนวพรมแดนที่พึงได้รับการรับรองยึดถืออย่างปราศจากข้อโต้แย้งด้วยประการใด ๆ ทั้งมวล

อย่างไรก็ดี จีนไม่ยอมจำนนต่อหลักฐานของฝ่ายอินเดียมและยังยืนยันว่า ดินแดนส่วน

คนยึดครองไปจากอินเดียนั้นเป็นส่วนหนึ่งของตน และไม่ยอมถอนกองทหารออกจากบริเวณตั้ง
กล่าว ทั้ง ๆ ที่นายกรัฐมนตรีจูเอนไลได้ให้สัมภาษณ์อย่างเปิดเผยว่า จีนไม่ต้องการดินแดนแห่ง
ใด ๆ ของอินเดีหรือต้องการพลเมืองเพิ่มขึ้นอีก เพราะแม้แต่พลเมืองจีนประมาณ 650 ล้านคน
(ตัวเลขสมัยนั้น) ก็มากพออยู่แล้ว จนถึงกับมีการคุมกำเนิดกัน เรื่องนี้สร้างความขมขื่นให้อินเดี
เป็นอย่างมาก แต่อินเดีก็ไม่สามารถบังคับให้จีนถอนทหารออกไปได้

กรณีพิพาทเรื่องพรมแดนนี้เอง ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่าง 2 ประเทศไม่ดีขึ้น อาจ
กล่าวได้ว่า ตัดญาติขาดมิตรกันเลยทีเดียว เพราะตั้งแต่นั้นมาเป็นเวลา 30 ปี ทั้ง 2 ประเทศ
ไม่มีการติดต่อกันมาสู่กันฉันท์มิตรเลย พรมแดนปิดตาย การทูต กองsul และการค้า ไม่มีการ
พูดถึง ฟังจะมาเริ่มติดต่อกันเมื่อปี 1989 นี้เอง กล่าวคือนายกรัฐมนตรีราจีฟ คานธี ของอินเดี
ให้เดินทาง ไปเยือนจีนอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 19-23 ธันวาคม 1989 และได้มีการ
เจรจาฟื้นฟูความเข้าใจอันดีต่อกัน เท่ากับเป็นการยุติการเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ซึ่งเป็นอุปสรรค
กีดขวางความสัมพันธ์อันดีระหว่าง 2 ประเทศ ซึ่งวิวาทบาดหมางกันมาเป็นเวลา 30 ปี

ตั้งเสี่ยวผิง กับราจีฟ คานธี ที่ปักกิ่ง 1989

ทั้งนี้ ราชินี ได้กลายเป็นผู้นำอินเดียคนแรกในรอบ 36 ปีที่เดินทางมาเยือนจีน นับตั้งแต่อดีตนายกรัฐมนตรีเหว่หลาล เนห์รู เดินทางมาเยือนจีนครั้งก่อน เมื่อ ค.ศ.1954 และการเยือนครั้งนี้เป็นเวลานาน 30 ปี หลังจากที่นายกรัฐมนตรีโจวเอนไหลของจีนเดินทางไปเยือนอินเดียเมื่อ ค.ศ.1960 ซึ่งเป็นการพบปะระดับสูงครั้งสุดท้าย

ในวันที่เดินทางมาถึงกรุงปักกิ่ง ราชินีได้กล่าวว่าคนเดินทางเยือนจีนเพื่อรื้อฟื้นมิตรภาพ เพื่อสืบทอดความร่วมมืออย่างสันติที่ดำเนินการไว้ระหว่างเนห์รูและโจวเอนไหล และได้กล่าวอีกว่า จีนและอินเดียเป็นแหล่งอารยธรรมอันเก่าแก่ 2 แหล่ง และเป็นที่ยึดของประชาชนราว 1 ใน 3 ของประชากรโลก จึงควรที่จะมีความร่วมมือต่าง ๆ ต่อกันให้มากขึ้น ราชินีได้ย้ำด้วยว่า สำหรับประเทศทั้งสองนั้น "ถึงเวลาแล้วที่จะมองไปยังเบื้องหน้า"¹⁰

จีนและอินเดียนั้นเป็นประเทศขนาดใหญ่ 2 ประเทศในเอเชีย และเป็น 2 ประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก โดยจีนมีประชากรราว 1,100 ล้านคน และอินเดียมียุโรป 820 ล้านคน และในอดีตที่ผ่านมา ทั้ง 2 ประเทศก็เคยมีความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดกันไม่น้อย ในระบอบทศวรรษแรกของการเป็นเอกราชของอินเดียและการปฏิวัติของจีน เพราะปรากฏว่ารัฐบาลเนห์รูเป็นรัฐบาลแรก ๆ ในโลกด้วยซ้ำที่ให้การรับรองจีนตั้งแต่ ค.ศ.1950 หลังจากที่จีนผ่านการปฏิวัติมาได้ยังไม่ถึงปี และหลังจากนั้น 2 ประเทศก็ได้ร่วมกันประกาศหลักแห่งความเป็นกลางหลักบัญญัติระหว่างประเทศพร้อมกับเป็นผู้สนับสนุนให้มีการประชุมกลุ่มประเทศเอเชีย-แอฟริกาครั้งแรกขึ้นเมื่อ ค.ศ.1956 ด้วย

ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกบางประการที่ทำให้จีนและอินเดียเพิ่มทวีความเป็นปฏิปักษ์มากขึ้น นั่นคือ ปัญหาเกี่ยวกับชาวทิเบตลี้ภัยในอินเดีย ซึ่งมีมากถึง 900,000 คน และรวมทั้งองค์คาโลลามะฮอติคประมุขทั้งทางโลกและทางศาสนาของทิเบต ซึ่งตั้งอาศรมลี้ภัยอยู่ในอินเดียปรากฏว่าชาวทิเบตที่อยู่ในอินเดียนั้น แสดงบทบาทเป็นฝ่ายต่อต้านและเรียกร้องให้จีนมอบเอกราชคืนแก่ทิเบตภายใต้คาโลลามะ จีนต้องการให้อินเดียจำกัดความเคลื่อนไหวและเลิกสนับสนุนการ

---

¹⁰ *Economic Review*, December, 1989

ต่อสู้เพื่อเอกราชของชาวทิเบตเหล่านั้น โดยจีนกล่าวหาว่าการที่อินเดียให้การสนับสนุนชาวทิเบตเหล่านั้นเท่ากับเป็นการแทรกแซงการเมืองภายในของจีน

นอกจากนี้ การเมืองทั้งระดับมหาดำนาจและภูมิภาคก็เป็นตัวการให้มีความขัดแย้งรุนแรงขึ้น จากกรณีที่อินเดียนั้นเป็นมิตรที่สนิทสนมกับโซเวียต ซึ่งเป็นศัตรูของจีนในระยะเกือบ 40 ปีที่ผ่านมา ส่วนจีนก็ผูกมิตรอย่างแน่นแฟ้นกับปากีสถาน อันเป็นศัตรูของอินเดียเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอินเดียจึงหมองหมิ่นเป็นทวี

แต่กระนั้น ตั้งแต่ ค.ศ. 1981 หลังจากที่เกิดกรณีโซเวียตกรรณอัฟกานิสถาน จีนและอินเดียได้หันกลับมาหากันชั่วคราวหนึ่ง และได้มีความพยายามเปิดการเจรจาในระดับผู้แทนถึง 8 รอบ เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างกัน แต่ความพยายามดังกล่าวล้มเหลว ทั้งนี้สืบเนื่องจากไม่อาจตกลงกันได้ในเรื่องปัญหาดินแดน แม้ว่าในปี 1983 จีนได้เผยทำที่จะยินยอมสละการอ้างสิทธิ์ในแคว้นอรุณจัณฑ์ประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่อินเดียรับรองสิทธิของจีนเหนือดินแดนอักไซซิน ปรากฏว่าฝ่ายอินเดียแถลงว่า อินเดียไม่อาจยอมรับว่า การยึดดินแดนในขณะสงครามจะเป็นความชอบธรรมที่จะครองดินแดนนั้นอย่างถาวร

อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงเวลานี้อินเดียมีแนวโน้มจะยินยอมต่อข้อเสนอดังกล่าว หากแต่กลายเป็นฝ่ายจีนเองที่ลังเลใจ และในระหว่างการประชุมครั้งนี้ นายกรัฐมนตรีหลี่เผิงของจีนซึ่งเป็นเจ้าภาพต้อนรับราจีฟ ก็มีใ้กล่าวถึงเรื่องการแลกการรับรองดินแดนเช่นนั้นอีกเลย

แต่กระนั้น แหล่งข่าวทางการพูดกล่าวว่า การวางเฉยของฝ่ายจีนมิได้หมายถึงว่าจีนจะไม่ต้องถูกรบกวนฟื้นคืนความสัมพันธ์ขึ้นปกติกับอินเดีย หากแต่เป็นเพราะจีนต้องการเงื่อนไขผูกมัดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีทิเบต และดูเหมือนว่าจีนจะได้รับ ความพอใจในเรื่องนี้ หลังจากที่ราจีฟคานธี แถลงเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ว่าอินเดียนยอมรับว่าทิเบตเป็นส่วนหนึ่งของจีน และจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของจีน ด้วยเหตุนี้ ทั้ง 2 ฝ่ายจึงบรรลุข้อตกลงที่จะให้มีการตั้งกรรมการร่วม เพื่อพิจารณารายละเอียดในการแก้ไขปัญหาพิพาทพรมแดน หลังจากนั้นราจีฟก็ได้เชิญชวนนายกรัฐมนตรีหลี่เผิงของจีนไปเยือนอินเดียเป็นการตอบแทนในปี 1989 นี้ ซึ่งทางฝ่ายจีนก็ตอบรับด้วยความยินดี และผู้นำ 2 ประเทศยังได้ลงนามในข้อตกลงอื่น ๆ เช่น การร่วมมือด้านการ

สื่อสาร การบิน การแลกเปลี่ยนทางวิชาการและเทคโนโลยี ตลอดจนถึงการเผยแพร่วัฒนธรรม
พร้อมกันนั้น 2 ประเทศก็จะขยายการติดต่อทางเศรษฐกิจด้วยการที่จีนจะเปิดสถานกงสุลแห่ง
ใหม่ที่บอมเบย์ในอินเดีย ส่วนอินเดียก็จะเปิดสถานกงสุลที่เมืองเชียงใหม่ในจีน

ด้วยเหตุนี้จึงอาจสรุปได้ว่า การเยือนจีนของราจีฟ คานธี ครั้งนี้ประสบความสำเร็จ
ด้วยดี ดังที่ราจีฟกล่าวว่า การเยือนจีนของเขาเป็นการเริ่มต้นใหม่ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ แต่
กระนั้น คำถามที่น่าสนใจก็คือว่า อะไรเป็นเหตุให้ยักษ์เอเซียที่เป็นศัตรูกัน 2 ประเทศนี้ หัน
กลับมาเป็นมิตรต่อกัน คำตอบหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ การที่อินเดียและจีนต่างก็ต้องการลด
รายจ่ายงบประมาณด้านการทหารเพื่อมาพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้มากขึ้น เพราะการคลังทหาร
ตลอดปรมาณยาวเหยียดตามแนวเทือกเขาหิมาลัยทำให้ทั้ง 2 ฝ่าย ต้องใช้กำลังทหารและงบ
ประมาณจำนวนมาก

นอกจากนี้แล้ว สำหรับราจีฟ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มเสนอการคืนศักรังนี้ยังมีเหตุผลเฉพาะ
ตัว นั่นคือการที่วาระการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของเขาจะสิ้นสุดลงใน ค.ศ.1989 ใน
ขณะที่คะแนนนิยมในตัวเขาและพรรคของเกรสอินทรา ของเขากำลังตกต่ำ จึงเป็นที่คาดหวังว่า
การฟื้นคืนมิตรภาพกับจีน จะทำให้พรรคของเกรสได้รับคะแนนนิยมเพิ่มพูนที่จะได้รับการเลือกตั้ง
ด้วยเสียงข้างมากอีกวาระหนึ่งได้ ราจีฟจึงถือว่า การดำเนินการทูตครั้งนี้ เป็นผลงานชิ้นโบว์
แดงของตน

ยังมีสาเหตุบางประการที่น่าพิจารณา นั่นคือการกล่าวของนักวิเคราะห์ที่ว่า การ
เยือนจีนของราจีฟ เป็นอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากการที่โซเวียตซึ่งเป็นมิตรของอินเดีย ฟื้นคืนความ
สัมพันธ์ชั้นปกติกับจีน และชักชวนให้อินเดียกระทำเช่นนั้น แต่ราจีฟปฏิเสธโดยกล่าวว่า "ความ
สัมพันธ์ระหว่างจีนกับอินเดียนั้นเป็นอิสระ มิได้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์อื่น ๆ" ถึงกระนั้นแหล่ง
ข่าวก็เชื่อว่าฝ่ายอินเดียวัดว่าการฟื้นความสัมพันธ์จีน-โซเวียต จะนำมาสู่การโดดเดี่ยวของตน
เพราะสหรัฐนั้นก็มีแนวโน้มเข้าข้างจีนอยู่แล้ว การผ่อนคลายความขัดแย้งกับจีนนั้นเป็นกรณีหนึ่ง
ที่จะแก้ไขภาวะเช่นนั้นได้

กล่าวโดยสรุป สัมพันธภาพระหว่างอินเดียนั้นไม่มีความคลอเคลีย เนื่องจากปัญหาหลักคือพรมแดนแนวเทือกเขาหิมาลัย ปัญหาผู้ลี้ภัยที่เบคในอินเดีย และเงินเป็นมิตรที่ดีของปากีสถาน และความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศเริ่มจะดีขึ้นในสมัยที่ราจีฟ คานธี เป็นนายกรัฐมนตรีอินเดีย และได้เดินทางไปเปิดสัมพันธไมตรีกันใหม่ ระหว่างวันที่ 19-23 ธันวาคม 1989 การไปเยือนครั้งนี้มีการเจรจา ดังนี้

1. การค้าระหว่าง 2 ประเทศ
2. การบินพลเรือนระหว่าง 2 ประเทศ
3. การตั้งกงสุลของเงินที่บอมเบย์ของอินเดียที่เชียงใหม่
4. เรื่องพรมแดนมีการพูดถึงบ้าง โดยราจีฟ คานธี แถลงว่าที่เบคเป็นส่วนหนึ่งของเงิน มิฉะนั้นปัญหาพรมแดนอาจไม่มีการพูดถึงเลยก็ได้

ความสัมพันธ์กับอังกฤษ

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนั้นอังกฤษในอดีตนั้น อินเดียได้รับความชื่นชมตลอดมา ทั้งนี้เพราะอังกฤษเป็นผู้ปกครอง และอินเดียเป็นผู้ถูกปกครอง หลังจากทีอินเดียได้รับเอกราชแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศก็กันไปแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ อย่างไรก็ดีอินเดียก็ยังได้เป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มเครือจักรภพอังกฤษ

สมเด็จพระนางเจ้าเอลิซาเบธกับประธานาธิบดีซาฮิล ชิงห์ เพื่อเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหาของโลกร่วมกัน คัลลัคฮาน กล่าวไว้ว่า อังกฤษมีความปรารถนาดีที่

เมื่อเดือนมกราคม 1978 นายกรัฐมนตรีอังกฤษ เจมส์ คัลลัคฮาน ก็ได้เดินทางมาเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการรวมเวลา 6 วัน นับเป็นสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง กล่าวได้ว่า เป็นศักราชใหม่แห่งการร่วมมือกันระหว่าง 2 ประเทศ

จะช่วยอินเดีย บังคลาเทศ และเนปาล ในการสำรวจแหล่งน้ำในบริเวณแถบตะวันออกแห่งอนุทวีป และยังได้แสดงท่าทีที่เต็มใจไปด้วยเมตตาที่อังกฤษจะให้ความช่วยเหลือนั้นว่า สามารถประสานเข้ากับแผนพัฒนาของอินเดียได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะแผนพัฒนาชนบท

สมเด็จพระนางเจ้าเอลิซาเบธกับท่านผู้หญิงอินทรีฯ คานธี

โดยสรุป สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับอังกฤษเป็นไปเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คืนและไม่เลว และอังกฤษเป็นฝ่ายให้อินเดียมากกว่าเป็นฝ่ายรับ ที่อังกฤษได้รับคืออินเดีย เข้าเป็นสมาชิกประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ ซึ่งมีการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

ความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น¹¹

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับญี่ปุ่นนั้นอาจศึกษาได้จาก 3 ประการ คือ การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในอดีต ด้านการเมืองอินเดียได้มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเอาชนะญี่ปุ่นในการต่อสู้เพื่อเอกราช เพราะในช่วง 1900-1922 นั้น ญี่ปุ่นมีทัศนคติไม่ดีต้ออินเดีย และสนับสนุนอังกฤษ เห็นได้จากอังกฤษกับญี่ปุ่นได้เซ็นสัญญาเป็นมิตรภาพกันในปี 1902 แต่ต่อมาญี่ปุ่นได้เปลี่ยนทัศนคติใหม่ต่ออินเดีย หลังจากการประชุมที่วอชิงตันผ่านไป เมื่อปี 1922 ถึง 1933 ญี่ปุ่นได้ล้มเลิกความคิสนับสนุนอังกฤษในปัญหาอินเดีย และก็ไม่ช่วยอังกฤษในการปราบปรามขบวนการปฏิวัติกู่ชาติอินเดียที่ญี่ปุ่น โดยการนำของ ราช บิฮารี โภส (Raj Bihari Bose) ผู้เสียสละเพื่อความเป็นเอกราชของอินเดีย แต่แล้วความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับญี่ปุ่นก็เลวลงอีกในปี 1931 เป็นต้นมา ในระหว่างเกิดสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1937-1939 อินเดียได้เข้าข้างจีนและพรรคคอมมิวนิสต์ในอินเดียก็ได้ออกแถลงการณ์แสดงความเห็นใจต่อฝ่ายจีนโดยตลอด

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ร่วมกับประเทศเยอรมันและอิตาลีในการทำสัญญาไตรภาคี (ร่วมมือกันทั้ง 3 ประเทศ) สงครามด้านแปซิฟิกญี่ปุ่นไม่ได้รับรู้กรานอินเดีย แต่รุกรานทั่วเอเชียอาคเนย์ ในระยะนั้นนั่นเองชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในเอเชียอาคเนย์ได้ก่อตั้งกองทัพแห่งชาติอินเดียขึ้น (Indian National Army) เพื่อต่อสู้และขับไล่อังกฤษออกจากอินเดีย ในขั้นแรกญี่ปุ่นได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แต่ต่อมา 2-3 ปี ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนท่าทีต่อกองทัพแห่งชาติอินเดียใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับโมหัน ชิงห์ ผู้นำกองทัพฯ ก็ยิ่งเครียดขึ้นมาทันที โมหัน ชิงห์ ถูกจับ กองทัพสลายตัวไปโดยปริยาย ต่อมาท่านสุภาส จันทรโบส

¹¹ ทวี ทวีวาร, ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ภายหลังประกาศเอกราชจนถึงปัจจุบัน, หน้า 100-101

ได้กลับมาตั้งกองทัพแห่งชาติอินเดียนั้นขึ้นใหม่อีกครั้งในวันที่ 13 มิถุนายน 1943 ที่โตเกียว กองทัพแห่งชาติอินเดียนั้นมีบทบาทมากในการร่วมรบกับญี่ปุ่นเพื่อขับไล่อังกฤษออกจากอนุทวีป โดยเฉพาะจากอินเดีย เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม กองทัพแห่งชาติก็สลายตัว

ภายหลังปี 1945 มาแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียนั้นก็เป็นที่ไปด้วยดี โดยมีการทำสัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่าง 2 ประเทศในเดือนมิถุนายน 1952 ต่อมารองนายกรัฐมนตรีอินเดีย ดร.ราเชกฤษณะ ก็ได้เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนตุลาคม 1956 เพื่อความร่วมมือทางการค้าและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่าง 2 ประเทศ ในปี 1957 นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น นาย เอ็น.กิชิ (N.Kishi) ก็ได้เดินทางมาเยือนอินเดีย เพื่อเจริญสัมพันธไมตรี ในเดือนตุลาคมปีเดียวกันนายกรัฐมนตรีอินเดียเยาว่าห์ลาล เนห์รู ก็ได้เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นการสนองตอบคำเชิญของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น การเสด็จเยือนประเทศอินเดียของมกุฎราชกุมารและพระชายาแห่งญี่ปุ่นในเดือนธันวาคม 1960 ยิ่งทำให้มิตรภาพระหว่างญี่ปุ่น

ภาพศรีมาตี อินทิรา คานธี

กับอินเดียมีความมั่นคงยิ่งขึ้นกว่าเดิม นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นคนต่อมาคือ นาย อิเคดะ (Ikeda) ก็ได้เดินทางมาเยือนอินเดียอย่างเป็นทางการ ในปี 1961 นับตั้งแต่ปี 1965 เป็นต้นมา ได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศทั้งสองอยู่เสมอมา แต่ไม่มีผลที่แน่นอนชัดเจนจากการหารือนั้นๆ ในเดือนมิถุนายน 1969 นายกรัฐมนตรีอินเดียศรีมาตี อินทิรา คานธี ก็ได้เดินทางไปเยือนประเทศญี่ปุ่น เพื่อมิตรภาพและได้ปรึกษาหารือกันในเรื่องสำคัญหลายเรื่อง เช่น

เรื่องสันติภาพของโลก และการลดกำลังอาวุธ

ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับอินเดียในด้านเศรษฐกิจ ได้ดำเนินไปด้วยดีตลอดมา ทั้ง 2 ประเทศได้มีการตกลงกันหลายครั้งในเรื่องการค้าซึ่งหยุดชงักไปเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลงการค้าระหว่าง 2 ประเทศกลับเจริญก้าวหน้าขึ้นมาอีก

ประเทศอินเดียและญี่ปุ่นได้มีความสัมพันธ์กันในด้านวัฒนธรรมมาเป็นเวลาช้านาน ส่วนใหญ่แล้วด้านอิทธิพลของพุทธศาสนา เมื่อไม่นานมานี้ความสัมพันธ์ในด้านวัฒนธรรมก็ได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการลงนามว่าด้วยข้อตกลงทางวัฒนธรรมปี 1956 ซึ่งมีผลให้มีการแลกเปลี่ยนตัวแทนและนักศึกษาทาง วัฒนธรรมของกันและกัน

ความสัมพันธ์กับปากีสถาน

นับแต่อินเดียได้รับเอกราชและถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคืออินเดียและปากีสถาน ในปี 1947 เป็นต้นมา สัมพันธภาพระหว่าง 2 ประเทศไม่ดีมาตลอด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาหลักคือ ปัญหาแค้วนแคชเมียร์ ปัญหาปากีสถานตะวันออก (บังกลาเทศ) และปัญหาศาสนาฮินดู-อิสลาม

สงครามแคชเมียร์ ครั้งที่ 1

ปัญหาแค้วนแคชเมียร์นี้ เป็นปัญหาเรื้อรังมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 ในขณะที่ประเทศทั้งสองได้รับเอกราชจากอังกฤษ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในแค้วนแคชเมียร์เป็นมุสลิม และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศปากีสถานตะวันตกมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ทั้งทาง วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร ประเพณีและศาสนาก็เหมือนกัน ประชาชนจึงปรารถนาที่จะรวมกับปากีสถาน แต่มีอุปสรรคที่สำคัญคือเจ้าผู้ครองนครนับถือศาสนาฮินดู ซึ่งมีความปรารถนาที่จะรวมแค้วนเข้ากับอินเดียด้วยเหมือนกัน

ในปี ค.ศ. 1947 หลังจากปากีสถานแยกตัวออกจากอินเดียได้ไม่นาน ก็ได้มีการสู้รบระหว่างชาวแคชเมียร์ที่เป็นมุสลิมและฮินดู ชาวฮินดูไม่สามารถที่จะเอาชนะชาวมุสลิมได้ เจ้าผู้ครองนครจึงขอความช่วยเหลือไปยังอินเดีย แต่รัฐบาลอินเดียแจ้งว่าไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือได้ในขณะนั้น วันเสียแต่ว่าเจ้าผู้ครองนครจะประกาศยกแค้วนแคชเมียร์ให้เป็นส่วนหนึ่ง

ของอินเดียเสียก่อน ดังนั้นในวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ.1947 อินเดียจึงได้ส่งทหารเข้าช่วยคุ้มครอง แค้วนแคชเมียร์ หลังจากเจ้าผู้ครองนครประกาศยกให้เป็นส่วนหนึ่งของอินเดียแล้ว การที่อินเดียส่งทหารเข้าคุ้มครองนี้เอง จึงเป็นชนวนสงครามระหว่างอินเดีกับปากีสถาน¹²

ขณะที่เกิดปัญหากรณีพิพาทแค้วนแคชเมียร์นั้น ได้มีการร้องเรียนไปยังคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ โดยอินเดียได้รายงานไปยังคณะมนตรีความมั่นคงในวันที่ 1 มกราคม 1948 ว่า "ชนเผ่าชาวเขื่อนอื่น ๆ ได้รุกเข้าไปยังแค้วนจัมมู (Jammu) และแคชเมียร์เพื่อจะเข้ายึดพื้นที่เหล่านั้น ปากีสถานได้ให้ความช่วยเหลือชาวเขาเหล่านั้นขอให้คณะมนตรีความมั่นคงได้สั่งให้ปากีสถานหยุดให้การช่วยเหลือเสีย เพราะเป็นการต่อต้านอินเดีย" ในขณะเดียวกันปากีสถานก็ได้ยื่นประท้วงกล่าวหาว่า "การกระทำของอินเดียที่ยึดแค้วนจัมมูและแคชเมียร์นั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และการที่กองทัพอินเดียได้เข้ายึดแค้วนจุนากัธ (Junagadh) และรัฐอื่น ๆ ซึ่งไม่มีอำนาจที่จะทำเช่นนั้น เป็นการทำลายล้างมุสลิมทั้งหมดคนนั้น"

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการสหประชาชาติสำหรับปากีสถานและอินเดีย (United Nations Commission for Pakistan and India) ซึ่งมีอักษรย่อว่า (UNCPI) ในวันที่ 20 มกราคม 1948 ซึ่งประกอบด้วยผู้แทน 3 ฝ่าย ซึ่งคณะกรรมการนี้ให้มีหน้าที่สังเกตและทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยในปัญหัจัมมูและแคชเมียร์ โดยทางคณะมนตรีความมั่นคงจะได้สั่งการโดยตรงในสถานการณ์อื่น ๆ ถ้าหากปากีสถานได้ร้องขอ ประเทศอินเดียได้เลือกเอาผู้แทนจากประเทศเชคโกสโลวาเกีย และปากีสถานเลือกเอาประเทศอาร์เจนติน่า ผู้แทนทั้งสองประเทศไม่สามารถจะตกลงกันได้ ประธานคณะมนตรีความมั่นคงประจำวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 1948 ได้มอบให้สหรัฐอเมริกาเป็นผู้จัดประชุม ในขณะเดียวกันในวันที่ 21 เมษายน คณะมนตรีความมั่นคงได้ตกลงใจที่จะเพิ่มผู้แทนเป็น 5 ประเทศ ซึ่งมีเบลเยียมและโคลัมเบีย¹³

ในวันที่ 21 เมษายน 1948 คณะมนตรีได้เสนอแนะแนวทางยุติการสู้รบ ให้พิจารณาเลือกเอาว่า จะให้ราษฎรกำหนดตัวเองก็ได้ นอกจากนั้นยังได้แนะนำคณะกรรมการให้ทำหน้าที่

¹²สุชสมาน วงศ์สุวรรณ, **เหตุการณ์ปัจจุบันของโลก**, หน้า 118-119

¹³พ.อ.เชิดชาย เหล่าหัล้า, **สหประชาชาติ**, หน้า 483-484

อุปการกิจต่อรัฐบาลของประเทศทั้งสองอีกด้วย

เมื่อคณะกรรมการได้เดินทางไปถึงดินแดนที่พิพาท ในวันที่ 7 กรกฎาคม 1948 และในวันที่ 13 สิงหาคม ก็ได้แจ้งให้รัฐบาลทั้งสองประเทศหยุดยิง และให้ความคุ้มครองกำลังที่เกี่ยวข้องกับแคว้นจัมมูและแคชเมียร์ นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้ให้ประเทศทั้งสองยอมรับหลักการดังนี้

1) ปากีสถานจะต้องถอนกำลังทหารออกจากที่นั้นให้หมด

2) ระหว่างที่กำลังแสวงหาข้อยุติอยู่นี้ ดินแดนที่ได้ถอนทหารออกแล้วจะต้องจัดให้มีการปกครองภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการ

3) เมื่อคณะกรรมการได้แจ้งให้อินเดียและปากีสถานทราบแล้ว อินเดียจะต้องเริ่มถอนทหารออกจากที่นั้นซึ่งคณะกรรมการจะได้ตกลงกันต่อไป

4) ระหว่างที่กำลังยอมรับเงื่อนไขสุดท้าย รัฐบาลอินเดียจะต้องดำรงแนวท่าง ๆ ที่เป็นอยู่ตามแนวหยุดยิงไว้ และกำลังเหล่านั้นจะต้องให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและเห็นได้เท่าที่จำเป็น หลังจากให้อินเดียได้พิจารณาแล้ว ก็ได้ยอมรับมติคณะมนตรีเมื่อวันที่ 12 เมษายน 1949 อย่างไรก็ตามปากีสถานได้แจ้งให้คณะกรรมการทราบว่า ตนยังไม่ยอมรับโดยขอสงวนไว้บ้างในเรื่องเกี่ยวกับการให้ประชาชนใช้ประชามติ ต่อมาคณะกรรมการได้รายงานว่าอาจจะมีการเจรจากันได้ในอนาคต นอกจากนั้นคณะมนตรียังได้รับข่าวจากคณะกรรมการเพิ่มเติมอีกและได้แจ้งให้คณะกรรมการให้อุปการะช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และยังได้ขอร้องให้อินเดียและปากีสถานงดเว้นการกระทำใด ๆ อันจะทำให้สถานการณ์ทรุดหนักลงไปอีก ผลที่คณะกรรมการได้เสนอความเห็นต่อรัฐบาลทั้งสองว่า การรวมรัฐทั้งสองนั้นอาจจะตกลงกันได้โดยประชามติอันเสรีและยุติธรรม ดังนั้นคณะมนตรีความมั่นคงจึงได้คัดเลือกหาตัวบุคคลที่วงการรู้จักดีเป็นผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับประชามติคณะรัฐบาลทั้งสองได้ยอมรับข้อเสนอและสั่งให้หยุดยิง คณะมนตรีความมั่นคงได้แต่งตั้งผู้สังเกตการณ์เกี่ยวกับการตกลงพักรบและได้รับสัตยาบันจากรัฐบาลอินเดียและปากีสถานใน 2-3 วันต่อมา เลขาธิการสหประชาชาติจึงได้เสนอชื่อพลเรือเอกเชสเตอร์ คับบลิว. นิมิตซ์ (Chester W. Nimitz) เป็นผู้ดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงโดยประชามติ และท่านยังได้รับแต่งตั้งให้ไปเจรจากับรัฐบาลของทั้งสอง ณ จัมมูและแคชเมียร์อีกด้วย ดังนั้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 1949

คณะกรรมการได้แนะนำให้รัฐบาลทั้งสองพิจารณาเรื่องการพักรบและการถอนทหาร แต่ได้รับ คำตอบปฏิเสธ คณะกรรมการได้พิจารณาหาวิธีอื่น ๆ อีก และยังได้เชิญให้รัฐบาลทั้งสองมาร่วม ประชุมกันเป็นทางการ ปรากฏว่าไม่สามารถจะตกลงอะไรกันได้ นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้ เสนอว่า จะเอาอนุญาโตตุลาการมาวินิจฉัยหรือไม่? อันเดียวปฏิเสธว่า "ไม่ยอมรับได้" คณะ กรรมการจึงได้รายงานไปยังคณะมนตรีความมั่นคงว่า ไม่มีทางใดจะทำสำเร็จในกรณีนี้

17 ธันวาคม 1949 คณะมนตรีความมั่นคงได้แจ้งให้คู่กรณีปรึกษาหารือกันเองอย่าง ไม่เป็นทางการ เพื่อเตรียมการปลดอาวุธและการประชามติจะต้องมีเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ เป็นผู้ควบคุม ซึ่งทั้งอินเดียและปากีสถานไม่สามารถปฏิบัติตามได้

ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงได้แต่งตั้ง เซอร์ โอเวน ดิกสัน (Sir Owen Dixon) แห่งออสเตรเลียเป็นผู้แทนของสหประชาชาติในการควบคุมการปลดอาวุธ และให้มีการปกครอง โดยประชามติกับรัฐบาลอาซัดเสรีแห่งรัฐบาลแคชเมียร์ (Azad Free of Kashmir Government) ต่อมาก็ได้รับรายงานว่า ไม่มีอะไรใหม่เสนอ และการเตรียมการออกประชามติ ก็ไม่มี

คณะมนตรีความมั่นคงได้กำหนดตัวผู้แทนสหประชาชาติคนใหม่ คือ ดร. แฟรงค์ พี. เกรแฮม (Dr. Frank P. Graham) แห่งสหรัฐอเมริกา ให้เข้ารับตำแหน่งหน้าที่เช่นเดียวกับคนก่อน ดร. เกรแฮม ได้รายงานไปยังคณะมนตรีความมั่นคงว่า ได้เสนอร่าง 12 ข้อไปยัง รัฐบาลทั้งสอง แต่ได้ยอมรับ 4 ข้อแรกเท่านั้น นอกจากนั้นมีข้อแตกต่างกันมากอันเกิดจากความ คิดเห็นของ 2 ฝ่าย คือฝ่ายอินเดียเห็นว่าดินแดนของตนเป็นดินแดนอันชอบด้วยกฎหมาย โดยอาศัยการรวมกันซึ่งได้ลงนามโดยเจ้าผู้ครองนคร และได้รับการรับรองโดยผู้สำเร็จราชการหัว ไปแห่งอินเดีย เมื่อเดือนตุลาคม 1947 ปากีสถานช่วยเหลือผู้ชนเข้าโจมตีเป็นการมุ่งร้ายต่อ อินเดีย อินเดียเห็นว่าการรวมดินแดนเข้าด้วยกันกับอินเดียดังกล่าวแล้ว อินเดียจึงมีความรับผิดชอบ ในความปลอดภัยแห่งรัฐนั้น ๆ ฉะนั้น การปลดอาวุธจึงต้องคำนึงถึงความสำคัญต่อความ ปลอดภัย ส่วนกองทัพของอาซัดเสรีแห่งแคชเมียร์จะต้องเลิกไป เพราะเป็นกบฏต่อรัฐบาล ส่วน เหตุผลของปากีสถานนั้นมีว่า ประชาชนเป็นกบฏจริงหรือปฏิเสธสำเร็จ เมื่อเดือนตุลาคม 1947

เจ้าผู้ครองนคร (มหाराชา) มิได้มีอำนาจ การที่จะรวมดินแดนจัมมูและแคชเมียร์ เข้ากับอินเดีย จึงขัดกัน เพราะได้ตกลงไว้แล้วว่า "จะลงประชามติ" ส่วนขบวนการต่อต้านของพวกอาซัด (Azad) ก็เนื่องจากว่าการปกครองของอินเดียไม่ใช่ พวกเขาจึงก่อกบฏ

ผู้แทนของสหประชาชาติได้เสนอข้อคิดเห็น 4 ข้อคือ ขอให้ประเทศทั้งสองได้สร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกันยิ่งขึ้น, ขอให้หลีกเลี่ยงส่งเสริมการคุกคามในรัฐนั้น, ขอให้งดเว้นการ แดงการฉ้อฉลอันจะมีแนวโน้มไปสู่สงคราม และคณะมนตรีความมั่นคงเห็นสมควรให้มีการประชุมกัน ต่อไปภายใน 6 เดือน ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ในวันที่ 22 เมษายน ค.ศ.1952 ดร.เกรแฮม รายงานว่า ยังมีปัญหากำลังทัพที่จะกำหนดให้มีในเขตปลอดทหาร ต่อมาในปี ค.ศ.1953 ดร.เกรแฮม ก็ได้รายงานให้ประธาน คณะมนตรีความมั่นคงทราบ ว่า อินเดียและปากีสถานตกลงที่จะส่งผู้แทนไปประชุมระดับรัฐมนตรี ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1953 ณ เจนีวา ผลปรากฏว่าทั้งอินเดียและปากีสถานไม่สามารถ ตกลงกันอันเกี่ยวกับจำนวนทหารที่จะอยู่หลังแนวหยุดยิง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 1953

การพิจารณาของคณะมนตรีความมั่นคง

เมื่อวันที่ 16 มกราคม ค.ศ.1957 คณะมนตรีความมั่นคงได้พิจารณาปัญหานี้ โดย ยอมรับมติเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 1951 เพื่อให้มีการประชามติโดยเจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติ ควบคุม และยังได้ทราบจากประธานคณะมนตรีความมั่นคง นายกัณนาร์ จาร์ริง (Gannar Jarring) แห่งสวีเดน ซึ่งได้เป็นประธานประจำเดือนกุมภาพันธ์ 1957 ว่า จากการที่ได้ เยี่ยมเยือนทำให้ทราบว่า ประเทศทั้งสองยินดีจะให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติ นอกจากนี้แล้ว ดร.เกรแฮม ยังได้รายงานเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 1958 และได้เสนอแนะว่า

- 1) ขอร้องให้ทั้ง 2 ประเทศแจ้งต่อประชาชนให้สนับสนุนในแง่ดี และให้ระงับถึง การกระทำใด ๆ อันจะไปสู่สถานการณ์รุกราน
- 2) ขอให้ทั้ง 2 ประเทศเคารพต่อบูรณาการและอาณาเขต ตลอดจนแนวหยุดยิง
- 3) ให้ศึกษาผลงานของนายเกรแฮม ในการแก้ปัญหาดินแดนของรัฐจัมมูและแคช เมียร์ ในการที่จะถอนทหารปากีสถานตามมติของคณะกรรมการ เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 1958

กำลังอยู่ในขั้นพิจารณาสุดท้ายว่า จะให้ถอนกำลังสหประชาชาติไปอยู่ที่ปากีสถาน หรืออยู่ ณ บริเวณชายแดนแห่งใด

4) ข้อตกลงครั้งก่อน ๆ ที่ว่าด้วยการกำหนดการปกครองระหว่าง 2 ประเทศนี้ ให้ทั้งสองปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไว้แล้ว

5) ให้มีการพบปะระหว่างนายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศ คืออินเดียน และปากีสถาน ในความอุปถัมภ์ของสหประชาชาติ

สำหรับปากีสถานนั้น คร. เกรแฮม ได้แจ้งว่า ได้ตกลงตามข้อเสนอแนะของคุณแล้ว อินเดียนั้นได้ประกาศว่า ไม่สามารถจะยอมรับจนกว่าจะได้พิจารณาอย่างถ่องแท้ต่อข้อสนับสนุนของสหประชาชาติ รวมทั้งความรับผิดชอบของปากีสถานอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1962 ปากีสถานได้มีหนังสือแจ้งไปยังคณะมนตรีความมั่นคง ใช้อ้างถึงการพบปะกับบรรดาผู้นำชั้นสูงแล้วว่า ได้ตกลงกันฉันทมิตรภาพของปัญหาข้อพิพาท แต่ก็อาจประสบกับความล้มเหลวได้ อันเกี่ยวกับปัญหาแคชเมียร์ และขณะนี้ก็ใกล้จะคับขันเสียแล้ว

ในวันที่ 16 มกราคม 1962 อินเดียนได้ร้องปฏิเสธที่จะพบกับปากีสถานในปัญหาแคชเมียร์ แม้กระนั้นปากีสถานก็ได้ร้องเรียนไปยังคณะมนตรีความมั่นคงให้เปิดการประชุม ในวันที่ 29 เดือนเดียวกัน ต่อมาได้มีการพบปะกัน 4 ครั้ง จนถึงวันที่ 22 มิถุนายน มติก็ได้ล้มเหลวลง เพราะสหภาพโซเวียตคัดค้าน และได้มอบให้ทั้งสองประเทศไปตกลงกันเอง

สงครามแคชเมียร์ ครั้งที่ 2

ค.ศ. 1964 ได้เกิดศึกระหว่างชน 2 ศาสนาขึ้นที่เมืองศรีนคร ในรัฐแคชเมียร์ เนื่องจากพระเกศาของพระนามีมูฮัมหมัด ที่เก็บไว้ในมัสยิดที่เมืองศรีนครได้หายไป พวกอิสลามสันนิษฐานว่าการลักพระเกศาของพระนามีมูฮัมหมัดนั้นเป็นการกระทำเพื่อทำลายล้างศาสนาอิสลามจากพวกฮินดู เพราะของมีค่าเช่นแก้วแหวนเงินทอง เป็นจำนวนมากในมัสยิด คนร้ายไม่แตะต้องเลย แม้ว่าตอนหลังจะติดตามพระเกศาคืนมาได้แล้วก็ตาม ชาวอิสลามก็ได้เข้าโจมตีชาวฮินดูในเขตปากีสถานตะวันออกฆ่าตายไป 29 คน ที่เหลือประมาณ 500 คนให้หลบหนีข้ามพรมแดนมายังประเทศอินเดียนในรัฐเบงกอลตะวันตก และได้เข้ามาถึงกัลกัตตาในที่สุด ชาวฮินดู

ที่หลบหนีมาได้แพร่ข่าวว่าพวกอิสลามได้ข่มเหงรังแกทารุณชาวฮินดูในปากีสถานอย่างสาหัส ชาวฮินดูที่อาศัยอยู่ในกัลกัตตาได้ฟังข่าวแล้วก็โกรธแค้น จึงเริ่มทำร้ายชาวอิสลามที่อยู่บ้านใกล้เคียงกันก่อน แล้วรุกรานทวีความรุนแรงขยายกว้างออกไปจนกลายเป็นจลาจลไปทั่วเมืองกัลกัตตา ยังผลให้มีคนตาย 60 คน บาดเจ็บ 110 คน¹⁴

ต้นเดือนกันยายน 1965 เกิดสงครามไม่ประกาศระหว่างอินเดียกับปากีสถานอีก เหตุเกิดจากความไม่เข้าใจกันเป็นทุนเดิม ทางฝ่ายอินเดียกล่าวหาว่า ฝ่ายปากีสถานส่งทหารกองโจรเข้ารุกรานแคชเมียร์ในเขตของอินเดีย โดยอ้างหลักฐานว่าอินเดียจับทหารกองโจรได้เป็นจำนวนมาก ปากีสถานปฏิเสธว่าไม่มีส่วนรู้เห็นในเรื่องกองโจรนี้เป็นเรื่องของชาวแคชเมียร์ที่ไม่ยอมขึ้นอยู่กับอินเดีย พวกเขาจึงต่อต้านด้วยกองโจร เพื่อจะมารวมอยู่กับปากีสถาน ในที่สุดอินเดียบุกเข้าไปในเขตปากีสถานบ้าง ต่างฝ่ายต่างใช้เครื่องบินเข้าโจมตี

6 กันยายน 1965 อินเดียกับปากีสถานได้เข้าไปรบกันในดินแดนแคชเมียร์ ได้มีการข้ามพรมแดนหยุดยิงซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดไว้ อินเดียบุกเข้าโจมตีปากีสถานทางอากาศจนถึงเมืองละฮอร์ ซึ่งมีพลเมืองประมาณ 1,300,000 คน ครั้งนี้จีน และอินโดนีเซียสนับสนุนฝ่ายปากีสถาน รัสเซียสนับสนุนอินเดีย ประธานาธิบดีอาบูช่านแห่งปากีสถานกล่าวหาว่าอินเดียได้รุกรานเข้าไปในปากีสถานโดยไม่ได้ประกาศสงครามเป็นทางการ ขอให้สหประชาชาติสนับสนุนปากีสถานในฐานะผู้ถูกรุกราน

การลงมติของคณะมนตรีความมั่นคง

คณะมนตรีความมั่นคงได้ประชุมเมื่อวันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 1965 และได้รับรายงานจากเลขาธิการสหประชาชาติว่า นับตั้งแต่ได้ยุติการหยุดยิงเมื่อปี ค.ศ. 1949 เป็นต้นมา บัณฑิตานการณ้เข้าขั้นทวีความรุนแรงมากขึ้นแล้ว เนื่องมาจากการรายงานของกองกำลังสหประชาชาติที่สังเกตการณ์อยู่ในอินเดียและปากีสถานได้ทราบว่า ทั้งสองประเทศได้ละเมิดข้อตกลงแนวหยุดยิง จึงได้จับทหารปากีสถานไว้ได้มีจำนวน 377 คน และทหารอินเดียจำนวน 159 คน และปรากฏว่าในวันที่ 5 สิงหาคม 1965 ได้เกิดการสู้รบกันอย่างรุนแรง ทั้งสองฝ่ายมีการระดมยิง

¹⁴ A. Das Gupta, *Asia Handbook*, pp. 521-525

กันด้วยปืนใหญ่และรถถัง ทำให้เกิดการล้มตายกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นหัวหน้าสังเขตการณ์ทางทหารซึ่งมีนายพลโรเบอร์ เอช.นิมโม (Rober H.Nimmo) ได้รายงานว่าไม่สามารถจะว่ากล่าวตักเตือนและแนะนำอะไรได้ในระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม ถึงวันที่ 1 กันยายน ปีเดียวกัน เหตุการณ์ยังไม่ยุติ เลขาธิการสหประชาชาติมีความเห็นว่า

- 1) ขอให้ทั้งสองประเทศเคารพข้อตกลงตามแนวหยุดยิงเมื่อปี 1949
- 2) ปากีสถานจะต้องยุติการส่งคนและอาวุธข้ามแนวหยุดยิงไปในเขตอินเดีย รวมทั้งสองฝ่าย
- 3) ขอให้ทั้งสองฝ่ายถอนทหารออกจากเขตที่ยึดครองตั้งแต่นั้น กลับเข้าที่ตั้งเดิมให้หมด
- 4) ขอให้หยุดยิงทันที
- 5) ขอให้ยินยอมให้ความสะดวกต่อเจ้าหน้าที่สังเขตการณ์ของสหประชาชาติในการปฏิบัติงานทั้งสองฝ่ายด้วยดี

วันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 1965 คณะมนตรีความมั่นคงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ทั้ง 2 ประเทศหยุดยิงและถอนทหารกลับคืนที่ตั้ง ก่อนวันที่ 15 กันยายน แม้กระนั้นก็ตามเหตุการณ์ยังไม่ยุติลงได้ ในระหว่างวันที่ 7-15 กันยายน เลขาธิการสหประชาชาติได้แต่งตั้งหัวหน้าสังเขตการณ์คนใหม่คือ นายพลเอก บี.เอฟ.แม็คโคแนลล์ (General B.F. Mac Donald) แห่งแคนาดา เข้ารับตำแหน่งแทนคนก่อนตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน เป็นต้นไป แม้กระนั้นการหยุดยิงที่แท้จริงก็ไม่บังเกิดขึ้นในขณะนี้ ยังมีการยิงปืนใหญ่และวางระเบิดซึ่งกันและกันอยู่ จนถึงวันที่ 18 ตุลาคม ปีเดียวกัน เหตุการณ์จึงเบาบางลง ในวันที่ 5 พฤศจิกายน คณะมนตรีความมั่นคงได้ยอมรับข้อตกลงหยุดยิงของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งเลขาธิการสหประชาชาติได้แต่งตั้งนายพลจัตวา คูเลียว มาลาบิโอะ แห่งซิวีเป็นผู้แทนเจรจาทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อถอนทหารออกและกลับที่ตั้ง การเจรจาได้เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 1966 โดยทั้งสองประเทศได้ลงนามกัน ณ เมืองทาชเคนต์ (Tashkent) ของสหภาพโซเวียต ในวันที่ 10 มกราคม 1966 ซึ่งนายกรัฐมนตรีของทั้ง 2 ประเทศจะรีบถอนทหารออกโดยไม่ช้ากว่าวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ปีเดียวกัน และให้เป็นไปตามเหตุการณ์เมื่อก่อนวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1965

สงครามระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน ครั้งที่ 3

สงครามระหว่างอินเดียนกับปากีสถานครั้งนี้ เกิดขึ้นเพราะอินเดียนต้องการปลดปล่อยปากีสถานตะวันออกให้เป็นประเทศใหม่ สาเหตุที่สำคัญสืบเนื่องมาจากสงครามแคชเมียร์ 2 ครั้งที่ผ่านมา อินเดียนพบศึก 2 ด้านตลอดมา กล่าวคือด้านตะวันตกก็พบศึกกับปากีสถานตะวันตก และด้านตะวันออกก็เจอกับสงครามจากปากีสถานตะวันออก อินเดียนเสมือนถูกบีบด้วยคีมเหล็ก แม้ว่าจะไม่ถึงกับพ่ายแพ้ก็ตาม แต่ก็บอบช้ำเพราะเจอกศึก 2 ด้านดังกล่าวมา

นายกรัฐมนตรีเบนารี่ร์ ภูคโต กับนายกรัฐมนตรีราจีฟ คานธี กำลังพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

เมื่อเป็นเช่นนั้น ปี 1971 อินเดียนอาศัยเหตุการณ์ทางการเมืองในปากีสถานตะวันออก เป็นเงื่อนไขสงคราม ได้เปิดศึกกับปากีสถานจนได้ชัยชนะ สงครามยุติลงทุกแนวรบในวันที่

17 ธันวาคม 1971 ทำให้ประเทศใหม่เกิดขึ้นคือ "บังคลาเทศ" ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีนี เซกบัวร์ จิบูรามาน

กล่าวโดยสรุป สัมพันธภาพระหว่างอินเดียนับตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี 1947 เป็นต้นมา ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ปัญหาแค้วนแคชเมียร์เป็นปัญหาหลัก
2. ปัญหาการปลดปล่อยบังคลาเทศ
3. ปัญหาเรื่องศาสนาฮินดู-อิสลาม
4. ปัญหาเรื่องปากีสถานมีสัมพันธที่ดีกับจีนและสหรัฐอเมริกา
5. ปัญหาที่รัฐปัญจาบขอตั้งประเทศใหม่ชื่อ "กาลีสถาน" อินเดียเชื่อว่าปากีสถานช่วยเหลือชาวปัญจาบในการแบ่งแยกดินแดน

ความสัมพันธ์กับบังคลาเทศ

หลังจากปลดปล่อยปากีสถานตะวันออกเป็นประเทศบังคลาเทศแล้ว อินเดียไม่ได้ก้าวก้าวการเมืองภายในประเทศของบังคลาเทศเลย ไม่ได้แทรกแซงกิจการใด ๆ แพบ้างสิ้น เพราะจุดประสงค์ของอินเดียเพียงเพื่อปลดปล่อยให้เกิดประเทศใหม่เท่านั้น

แต่ปัญหาที่อินเดียหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องเกี่ยวพันอยู่ตลอดเวลา คือ ปัญหาผู้ลี้ภัยชาวบังคลาเทศ จำนวนประมาณ 12 ล้านคน ที่ลี้ภัยเข้ามาอยู่ตามชายแดนอินเดียด้านแค้วนเบงกอลตะวันตก ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ลอร์ด คัวร์ซอน เป็นผู้ออกกฎหมายแบ่งเบงกอลออกเป็น 2 ส่วน คือตะวันตก และตะวันออก และเป็นสาเหตุให้อินเดียถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คืออินเดียและปากีสถาน ในเวลาต่อมา

ชาวบังคลาเทศที่ลี้ภัยเข้ามาในเบงกอลตะวันตก (อินเดีย) นี้มีรูปร่างหน้าตา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ เกือบเหมือนกันทุกประการ เสมือนกันไทยอีสานกับคนลาว ปัญหาที่รัฐบาลอินเดียหนักใจมาก จนกระทั่งปัจจุบันนี้ผู้ลี้ภัยเหล่านี้ก็ไม่ยอมกลับประเทศบังคลาเทศ กลับทำมาหากินในแค้วนเบงกอลเรื่อยมา มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่รัฐบาลจัดที่อยู่อาศัยให้ในลักษณะ **แคมป์ผู้ลี้ภัยชาวบังคลาเทศในอินเดีย**

ความสัมพันธ์กับศรีลังกา

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับศรีลังกามีมาช้านาน แม้แต่ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ก็ยกกล่าวถึงพระรามยกทัพไปรบกับทศกัณฐ์ที่เกาะลังกา ความสัมพันธ์ที่เห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่ ด้านศาสนา เชื้อชาติ สังคม และการเมือง

ในด้านศาสนา ศรีลังการับเอาศาสนาพุทธจากประเทศอินเดียในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช สมัยเดียวกันกับประเทศไทยที่รับเอาศาสนาพุทธจากประเทศอินเดีย ปัจจุบันศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติศรีลังกา มีประชาชนนับถือมากกว่า 70% ของประชากรทั้งหมด (17 ล้านคน)

ในด้านเชื้อชาติ ศรีลังกามีชนอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือสิงหลซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองมีประมาณ 70% ทมิฬซึ่งอพยพไปจากรัฐทมิฬนาฑู ทางใต้ของอินเดียประมาณ 20% ที่เหลือเป็นพวกมัวร์, เบอร์เกอร์, มาเลย์, เวททะ ฯลฯ ทมิฬประมาณ 3 ล้านคนอาศัยอยู่ตอนบนของเกาะบริเวณเมืองแจพนา และบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ทมิฬเหล่านี้มีความรู้สึกว่าคุณเป็นเผ่าอารยะคืออินเดีย มีความรู้สึกว่าคุณคนเหนือกว่าชาวพื้นเมือง คือสิงหล การเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างอินเดียกับศรีลังกาที่สะดวกสบาย เพราะข้ามช่องแคบไปเพียงบางแห่ง 16 ไมล์ บางแห่ง 22 ไมล์เท่านั้น ความสัมพันธ์ด้านเชื้อชาตินี้เป็นปัญหาสังคม และกลายเป็นปัญหาทางการเมืองในที่สุด

ในด้านสังคมและการเมือง ในศรีลังกานั้นมีสังคมหลากหลาย สังคมเหล่านั้นล้วนแต่เกี่ยวกับอินเดียทั้งสิ้น เช่น สังคมชาวพุทธ สังคมชาวฮินดู ซึ่งได้แก่พวกทมิฬ สังคมชาวเบอร์เกอร์ได้แก่พวกดัดซ์ผสมกับชาวพื้นเมืองลังกาและอินเดีย ฯลฯ แต่ปัญหาสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองได้แก่ สังคมสิงหลกับทมิฬ ซึ่ง 2 กลุ่มใหญ่นี้ก่อปัญหาทางการเมืองถึงขั้นวิกฤติทีเดียว กล่าวคือ ชาวทมิฬได้ตั้งกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยประชาชนขึ้นมาเพื่อต่อต้านรัฐบาล และขอตั้งประเทศทมิฬ ขบวนการนี้มีชื่อว่า "พยัคฆ์ทมิฬอีแลม" (Liberation Tigers of Tamil Eelam) เรื่องนี้ก่อปัญหาทางการเมืองให้แก่รัฐบาลศรีลังกาตลอดมา นับตั้งแต่ต้นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของโลกคือนางสิริมาโว บันดะรา ไนยะ เก เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน

เหตุการณ์ทางการเมืองได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนก่อให้เกิดจลาจลไปแล้วปี
เล่า ยิ่งผลให้มีคนตายปีละเป็นหมื่นคน ในปี 1987 รัฐบาลอินเดียได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเพื่อ
แก้ไขข้อกล่าวหาที่ว่ารัฐบาลอินเดียให้ที่พักพิงและอาวุธแก่กองโจรทมิฬ นายกรัฐมนตรีราจีฟ คานธี
ได้ทำความตกลงกับประธานาธิบดีจูเนิส ชัยวัตนา ในปีเดียวกันนั้นว่าจะเจรจาให้ชาวทมิฬวาง
อาวุธ และงดการต่อสู้กับรัฐบาลศรีลังกาให้ได้ แต่รัฐบาลศรีลังกาต้องยอมให้รัฐบาลอินเดียส่ง
กองกำลังเข้าไปรักษาความสงบ และเป็นผู้ปลดอาวุธกองโจรทมิฬ

ข้อตกลงที่อินเดียทำกับศรีลังกา เมื่อ 29 กรกฎาคม 1987 มีดังนี้¹⁵

1. การหยุดยิงจะเกิดขึ้นภายใน 72 ชั่วโมง ภายหลังจากทำข้อตกลงนี้ กล่าวคือ
ทหารฝ่ายรัฐบาลศรีลังกาต้องหยุดยิงพร้อม ๆ กันกับกองโจรทมิฬ ทหารศรีลังกาต้องกลับกรม
กอง กองโจรทมิฬต้องวางอาวุธ ควบคุมโดยทหารอินเดีย
2. รัฐบาลศรีลังกาต้องประกาศนิรโทษกรรมแก่กองโจรทมิฬทั้งหมด และปลดปล่อย
นักโทษทมิฬทั้งหมดที่ถูกกักขัง
3. รัฐบาลศรีลังกาต้องประกาศให้ภาษาทมิฬเป็นภาษาราชการ นอกจากภาษาสิงหล
และภาษาอังกฤษ ที่ใช้เป็นภาษาราชการมาแต่ดั้งเดิม
4. รัฐบาลศรีลังกาต้องจัดให้เขตจังหวัดภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงของประเศมี
การปกครองท้องถิ่นขึ้น และภายในปี 1987 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดทั้งสองแห่งจะต้อง
ทำการเลือกตั้งผู้ว่าการ คณะบริหาร ขึ้นมาดูแลเขตพื้นที่ของตน
5. รัฐบาลอินเดียต้องกำจัดชาวทมิฬในอินเดียที่ให้ความช่วยเหลือแก่ทมิฬในศรีลัง
กา โดยการปิดค่ายต่าง ๆ ของกองโจรให้หมดสิ้นไป และให้กองเรืออินเดียและศรีลังกาทำการ
ลาดตระเวนร่วมกันบริเวณช่องแคบพอลด์ ซึ่งเป็นช่องแคบที่กั้นระหว่างภาคใต้อินเดียกับภาคเหนือ
ศรีลังกา เพื่อกำจัดกาละสั้งกำลังบำรุงของกลุ่มกองโจรทมิฬ

---

¹⁵ Indian Express, July 30, 1987

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม (วันรุ่งขึ้น) รัฐบาลอินเดียก็ส่งทหารจำนวน 3,000 คน เข้ามาในศรีลังกา และได้ทยอยส่งเข้ามาเรื่อย ๆ ทั้งอาวุธหนักและเบา รวมแล้วอินเดียมีทหารประจำการในศรีลังกา 47,000 คน (สี่หมื่นเจ็ดพันคน) ซึ่งมีจำนวนมากกว่าทหารทั้งหมดในศรีลังกา การที่มีทหารอินเดียจำนวนมากในศรีลังกาดังกล่าว ทำให้ความสงบเรียบร้อยเกิดขึ้นในเกาะแห่งนั้น ซึ่งเกิดจลาจลมาปีแล้วปีเล่า

สองปีผ่านไปประธานาธิบดีรอสสิงห์ เปรมทาสา ของศรีลังกาได้ขอให้อินเดียถอนทหารทั้งหมดกลับประเทศ เพราะความสงบเกิดขึ้นในเกาะแห่งนั้นแล้ว แต่ได้รับคำตอบจากนายกรัฐมนตรีราจีฟ คานธี แห่งอินเดียอย่างนักการทูตว่า "ข้าพเจ้ายังไม่เห็นความสงบเกิดขึ้นในศรีลังกา" จนบัดนี้ กองทหารอินเดียก็ยังไม่มีความเห็นว่า จะถอนทหารออกจากศรีลังกา ปัญหานี้ รัฐบาลศรีลังกาหนักใจมาก กำลังแสวงหาเส้นทางให้ทหารอินเดียถอนกลับประเทศ

กล่าวโดยสรุป สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับศรีลังกามีมาช้านาน จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศก็ดำเนินไปแบบฉันทน์พัฒนา เห็นได้จากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติศรีลังกา และยังมีกองทหารอินเดียจำนวนมากอยู่ในศรีลังกาอีกด้วย

ความสัมพันธ์กับเนปาล

เนปาลตั้งอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย มีพลเมืองประมาณ 12 ล้านคน เป็นประเทศเอกราช มีกษัตริย์เป็นประมุข (ปัจจุบันกษัตริย์ทรงพระนามว่าพิเรนทรา) เนปาลตั้งอยู่ในหุบเขาภาคใต้ของภูเขาหิมาลัย อยู่ระหว่างกลางประเทศจีนกับประเทศอินเดีย พื้นที่มีขนาดกว้าง 100 ไมล์ และยาว 500 ไมล์ บางแห่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลถึง 28,000 ฟุต เนปาลมีแนวพรมแดนติดกับอินเดียยาวเกือบ 500 ไมล์ ไม่มีแม่น้ำหรือเขตแดนที่เป็นสัญลักษณ์พรมแดนเลยนอกจากเทือกเขา

เนื่องจากเนปาลมีแนวพรมแดนติดต่อกันกับอินเดียยาวมากดังกล่าวแล้ว ความสัมพันธ์ฉันทน์พัฒนาที่มีมาตลอดเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 2,000 ปี ที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุด คือพระพุทธเจ้าเป็นชาวอารยัน ประสูติที่ลุมพินีในเนปาล แล้วเสด็จมาแสวงหาสังขารในอินเดีย จนได้ตรัสรู้ และเผยแพร่อัจฉธรรมในดินแดนอินเดียจนถึงปรีนิพพานเมื่อ 2532 ปีที่ผ่านมา

ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศอุปมาเหมือนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาว กล่าวคือ เนปาลเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล เพราะตั้งอยู่ในหุบเขา การติดต่อทางบกกับภายนอกประเทศทางสะดวกที่สุดคือผ่านอินเดีย เนปาลต้องอาศัยเส้นทางจากอินเดียเป็นทางขนส่งสินค้าผ่านแดน สินค้าต่าง ๆ 80% ที่เนปาลนำเข้าล้วนผ่านแดนอินเดียแทบทั้งสิ้น ถ้าหากเกิดกรณีพิพาทระหว่าง 2 ประเทศเมื่อไร เนปาลจะได้รับทุกข้ออย่างสาหัส ตัวอย่างที่ผ่านมาเมื่อปี 1989 เมื่ออินเดียคงน้ำมันเชื้อเพลิงให้แก่เนปาลเป็นเวลา 1 เดือน วิกฤติการณ์ทางพลังงานก็เกิดขึ้นทันที ถึงกับต้องตัดไม้มาทำเชื้อเพลิงแทน

ในเรื่องการเมือง อินเดียไม่เคยแทรกแซงกิจการภายในของเนปาล ทั้งนี้เพราะเนปาลไม่มีอันตรายต่ออินเดีย มิหนำซ้ำยังเป็นรัฐกันชนให้อินเดียอีกด้วย เพราะอินเดียไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับจีน โดยสรุปความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-เนปาล ดำเนินด้วยดีตลอด มีลุ่ม ๆ คอน ๆ บ้างในบางครั้งเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับไทย¹⁶

ในตำนานพื้นเมืองกล่าวไว้ว่า การติดต่อระหว่างประเทศทั้งสองได้มีมาเนิ่นนานเกินกว่า 2,000 ปี สายใยทางศาสนาได้ผูกพันอินเดีย-ไทย มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เมื่อพระโอรสแห่งพระเจ้าอโศกมหาราช พระโสณะ และพระอุตตระเถระ เดินทางมาเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเขตแคว้นสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นอาณาจักรไทยโบราณ พระพุทธศาสนากงความเป็นหลักชัยแห่งสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างอินเดีย-ไทย มานานตราบจนปัจจุบัน และความสัมพันธ์นี้ยังกระชับเกลียวแน่นเพิ่มขึ้นด้วย ภาษาซึ่งมาจากรากเหง้าเดียวกันคือ บาลี และสันสกฤตนั่นเอง

"รามายณะ" หรือรามเกียรติ์ มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า บ่งบอกสายสัมพันธ์ทางปรัชญาและภาษาศาสตร์ระหว่างประเทศทั้งสองอย่างอบอุ่นและเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ

---

¹⁶ เอกสารเผยแพร่สถานทูตอินเดีย 1988

แม้ในยุคปัจจุบันสายสัมพันธ์ก็ได้สูญสลาย ประเทศไทยได้แสดงน้ำใจช่วยเหลือกองทัพอากาศอินเดีย ภายใต้การนำของเนตaji สุภาส จันทรานโอส (Netaji Subhash Chandra Bose) ในการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชอย่างเข้มแข็ง เช่นเดียวกับที่อินเดียได้ช่วยเหลือ

นายกรัฐมนตรีราจีฟ คานธี เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, ที่พระราชวังสวันจิตร์ลดา

ขบวนการเสรีไทยต่อต้านกองทัพอญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ปี 1977 ได้มีการลงนามในสัญญาที่ว่าด้วย วัฒนธรรม (Cultural Agreement) ระหว่างรัฐบาลของประเทศทั้งสอง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม ในการนี้รัฐบาลอินเดียได้จัดทุนการศึกษาให้นักเรียนไทย ประมาณปีละ 35 ทุน เพื่อไปทำการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามโครงการที่รัฐบาลอินเดียได้จัดทำขึ้น เมื่อกลับมาเมืองไทยนักเรียนไทยเหล่านี้ก็ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่าอินเดีย หรือ Indian Institutes Alumni Association

การเจรจาแลกเปลี่ยนระดับสูงเกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในช่วงเวลา 2 ถึง 3 ปีที่ผ่านมาทำให้สายสัมพันธ์อันอบอุ่นเก่าแก่ทวีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และในเดือนตุลาคม 1986 นี้เอง นายกรัฐมนตรีแห่งอินเดีย พนมราจฟ์ คานธี ก็ได้ให้เกียรติเดินทางมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก ติดตามด้วยการเสด็จประพาสอินเดียอย่างเป็นทางการของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เดือนมีนาคม ปี 1987 สำหรับการเจรจาแลกเปลี่ยนในระดับรัฐสภา, ชีวราชการ, รัฐมนตรี ก็ยังคงดำเนินต่อไปเป็นปกติ

การเจรจาแลกเปลี่ยนเหล่านี้ได้นำไปสู่ความมั่นคงในการทำงาน ร่วมกันในสถาบันต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมืองและการค้า กล่าวคือ ในด้านการค้าได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ

สมเด็จพระเทพฯ เสด็จเยือนประธานาธิบดีซาอิล ชิงห์
ที่ทำเนียบประธานาธิบดี

สมเด็จพระเทพฯ โปรดให้ประธานาธิบดี เวเกตารามาน เข้าเฝ้าที่พระตำหนักสวน
จิตรลดา

พญา ราชีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียมาเยือนไทยก็ได้ มีการตกลงจัดตั้งคณะกรรมการร่วม
อินเดีย-ไทย (India-Thai Commission) เพิ่มขึ้น โดยมีรัฐมนตรีต่างประเทศทั้ง 2 ประ
เทศ เป็นประธาน การประชุมของคณะกรรมการคณะนี้ได้จัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนา
ยน ปี 1987 ณ กรุงเทพมหานคร ส่วนทางด้านการเมืองนั้น ก็ได้จัดให้มีการประชุมระดับรัฐมน
ตรีต่างประเทศ (Foreign Secretary) เป็นประจำทุกปี ทำให้สามารถและเปลี่ยนทัศน
คติด้านการเมืองระบับนานาชาติ ระดับท้องถิ่น และระหว่างประเทศทั้งสองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การติดต่อสัมพันธ์ระดับบุคคลในชาติ ก็ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างดียิ่ง จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวอินเดีย มาท่องเที่ยวในเมืองไทยมากกว่า 120,000 คน และในทำนองเดียวกัน ประเทศอินเดียก็ได้จัดเตรียมสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่เฉพาะแต่สิ่งอำนวยความสะดวกในพุทธศาสนา และสถาปัตยกรรมอันงามเลิศ เช่น ทัชมาฮาล เท่านั้น แต่ยังรวมถึงรัฐแคชเมียร์ (Kashmir) และแหล่งพักผ่อนหย่อนใจด้วยการเล่นสกี ในธรรมชาติที่สวยงามอีกด้วย

เพื่อเป็นการเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า รัฐบาลอินเดียและรัฐบาลไทยจึงได้ร่วมกันลงนามในสัญญาจัดการเก็บภาษีซ้ำซ้อน (Agreement for the Avoidance of Double Taxation) และต่อมาสายการบินแห่งชาติทั้งสองได้ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกฎระเบียบการบิน ภายใต้สัญญาการบินพลเรือน ซึ่งหลักจากการประชุมเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว สายการบินแอร์อินเดียก็สามารถทำการบินระหว่างกรุงเทพมหานครกับจุดหมายปลายทางในอินเดียได้เป็นผลสำเร็จ

ได้มีการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนแลกเปลี่ยนข่าวสาร และการเยี่ยมเยือนตลอดจนการร่วมกันทำงานค้นคว้าวิจัยระหว่างสภาการค้นคว้าวิจัยวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมของอินเดีย และสถาบันค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในช่วงที่ พณฯ นายกรัฐมนตรี ราจีฟ คานธี มาเยือนไทย เมื่อปี 1986 ซึ่งตามข้อตกลงนี้ รัฐบาลของอินเดียจะให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งห้องทดลองการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Design Laboratory) ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4.70 ล้านบาท และจะได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันวิทยาศาสตร์อินเดีย (Indian Institute of Science) เมืองบังกาลอร์ มาให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคอีกด้วย นักวิทยาศาสตร์ไทยจำนวนไม่น้อยได้มีโอกาสไปเยือนประเทศอินเดีย เพื่อร่วมในการประชุมวิทยาศาสตร์ที่นั่น นับเป็นการกระชับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ของทั้งสองประเทศให้สนิทแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ในประเทศไทยมีชุมชนเชื้อสายอินเดียมากมายอาศัยอยู่ทั่วไป ซึ่งกล่าวได้ว่าชุมชนเหล่านี้ได้มีส่วนในการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่อุตสาหกรรมไทยไม่น้อยเลย ประมาณว่าชุมชนเหล่านี้ประกอบด้วยชาวอินเดีย 65,000 คน นับเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่เป็นที่ 2 ของประเทศ นอกจากนี้ยังมีสมาคมที่เนื่องในศาสนาและที่ไม่จำกัดพวกห้อง (non-denomination) ของชาวอินเดียหลายสมาคม ซึ่งได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนด้านการสังคมสงเคราะห์ของประชาชนชาวไทยด้วย

การค้าระหว่างประเทศอินเดียและไทย มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น คิดเป็นมูลค่าประมาณ 300 ล้านดอลลาร์ (140 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) โดยไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้า สินค้าขาออกของอินเดียได้แก่ อัญมณี เพชร พลอย และไข่มุก นอกจากนี้มีพวกสารเคมี สีย้อมทำจากพืชและจากสารเคมี เหล็กต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องจักรกลต่าง ๆ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยารักษาโรค ฯลฯ ส่วนสินค้าที่อินเดียส่งเข้าจากไทย ได้แก่ ข้าว น้ำตาล ถั่วเขียว ถั่วดำ ติบูก สังกะสี แร่โลหะ ยาง และเยื่อไม้

อินเดียเป็นประเทศที่มีการลงทุนในประเทศไทยใหญ่เป็นที่สิบสอง ปัจจุบันโรงงานซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกัน อินเดีย-ไทย กว่า 10 บริษัท ประกอบกิจการอยู่ในประเทศไทย สินค้าจากโรงงานเหล่านี้มีมากมายหลายประเภท รวมทั้งอุตสาหกรรมทอผ้า ไยสังเคราะห์ (rayon) สารเคมี สีย้อม (dyestuffs) ผลิตภัณฑ์จากเหล็กหล่อและเหล็กกล้า เครื่องมือต่าง ๆ ลวด (wire rope) และเยื่อกระดาษ (paper grade pulp) เป็นต้น

-----XXXXXXXX-----

แบบฝึกหัด

1. ที่กล่าวว่า "อินเดียดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดนั้น" ท่านเข้าใจว่าอย่างไร จงกล่าวถึงประวัติและหลักการดังกล่าว

2. ที่กล่าวว่า "สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกาเป็นไปแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ นั้น" ท่านเข้าใจว่าอย่างไร จงวิเคราะห์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

3. ที่กล่าวว่า "สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับสหภาพโซเวียตดำเนินไปด้วยดีมาตลอดนั้น" ท่านเข้าใจว่าอย่างไร จงวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

4. ที่กล่าวว่า "อินเดียกับจีนพิพาทกันมาตลอดนั้น" ท่านเข้าใจว่าอย่างไร จงวิเคราะห์พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

5. ที่กล่าวว่า "สัมพันธภาพระหว่างอินเดียกับปากีสถานไม่ดีมาตลอดตั้งแต่ได้รับเอกราชเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนั้น" ท่านเข้าใจว่าอย่างไร จงวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

6. ให้นักศึกษากล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับประเทศต่อไปนี้

ก) บังคลาเทศ

ข) ศรีลังกา

ค) เนปาล

ง) ไทย

]]]]]]]]]]>>>>><<<<<[[[[[[[[[[